

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА**

«Інвестиційний менеджмент»

Галузь знань

07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність

072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «**Фінансові інвестиції підприємств**»

здобувача: Фомінова Миколи Євгеновича

Науковий керівник: к.е.н., доцент, Юркевич О. М.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
д.е.н., професор О.О.Терещенко

Київ 2023

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 75 сторінок, 7 таблиць, 19 рисунків, список джерел з 36 найменувань.

Фінансові інвестиції підприємств

Об'єкт дослідження – процес здійснення фінансових інвестицій на підприємствах.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти прийняття інвестиційних рішень на фінансовому ринку щодо здійснення фінансових інвестицій підприємствами, зокрема в частині аналізу фінансових інструментів та оцінки інвестиційної привабливості акцій.

Метою роботи є дослідження теоретичних підходів до процесу фінансового інвестування підприємствами та розробка практичних рекомендацій щодо активізації фінансового інвестування в Україні.

Для досягнення мети, необхідним є виконати наступні завдання:

- проаналізувати теоретичні аспекти фінансових інвестицій, їхні типи та особливості;
- вивчити специфіку обліку фінансових інвестицій згідно стандартів фінансової звітності;
- проаналізувати наявні фінансові інструменти на українському ринку та оцінити їх привабливість;
- проаналізувати діяльність вітчизняних підприємств у галузі фінансових інвестицій та розробити рекомендації для їх подальшого розвитку;
- розглянути проблеми фінансового інвестування у сучасних умовах та надати рекомендації по їх вирішенню.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення від отриманих результатів можна оцінити через розробку конкретних рекомендацій для формування та керування фінансовими інвестиціями. Ці рекомендації мають потенціал бути застосованими у практичній діяльності національних підприємств.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: фінансові інвестиції, фінансові інструменти, акції, дочірні підприємства, капіталізація, оцінка привабливості.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ.....	7
1.1 Сутність фінансових інвестицій та їх роль у діяльності підприємства.....	7
1.2 Інвестиційні характеристики фінансових інструментів.....	14
1.3 Особливості та відмінності обліку фінансових інвестицій по МСФЗ та ПСБО	20
РОЗДІЛ 2	28
АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	28
2.1 Аналіз та оцінка фінансових інструментів на українському фінансовому ринку.....	28
2.2 Аналіз фінансових інвестицій на прикладі НАК «Нафтогаз України».....	32
2.3 Оцінка привабливості акцій з високим рівнем капіталізації	39
РОЗДІЛ 3	56
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ.....	56
3.1. Фінансовий стан підприємств у несприятливих економічних умовах: вплив COVID-19 та російсько-української війни.....	56
3.2. Активізація фінансового інвестування підприємств України	64
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Тема "Фінансові інвестиції підприємств" є актуальною і важливою в сучасному світі бізнесу. Фінансові інвестиції є одним з основних інструментів для розвитку будь-якого підприємства та зростання його прибутку.

В умовах постійної зміни економічної ситуації у світі, підприємства змушені швидко шукати нові шляхи розвитку та інвестування в нові проекти й технології, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку в певній галузі. Актуальність цієї теми підкреслюється також необхідністю ефективного та раціонального використання доступних ресурсів і максимального отримання прибутку для підприємств. При правильному управлінні фінансовими інвестиціями, підприємства можуть скоротити витрати і підвищити ефективність своєї діяльності.

На даний момент в Україні існує необхідність вдосконалення механізму фінансового інвестування, щоб залучати більше інвесторів і розвивати національну економіку, бо за останній час національна економіка страждає від різних соціальних і політичних явищ. Найбільш болючими були і є розпочата росією проти України у 2014 році війна і тимчасова окупація 7% нашої території, а саме Автономної Республіки Крим та окремих регіонів Донецької і Луганської областей, пандемія коронавірусної інфекції й триваюча руйнівна повномасштабна агресія росії. У цьому контексті, дослідження фінансових інвестицій край важливе, тому що може сприяти поліпшенню практики інвестування українських підприємств.

Таким чином, дана кваліфікаційна робота має високу актуальність, особливо в для української економіки, і може бути корисною для всіх зацікавлених сторін.

Дослідженню питань фінансових інвестицій підприємств присвячені роботи таких авторів, як Бесараб С.О., Антошкіна Л. І. Йозеф А. Шумпетер, Матюшенко І. Ю., Гавриш О.А., Юркевич О.М., та ін.

Мета дипломної роботи - дослідження теоретичних підходів до процесу фінансового інвестування підприємствами та розробка практичних рекомендацій щодо активізації фінансового інвестування в Україні.

Для досягнення мети було поставлено такі завдання:

- проаналізувати теоретичні аспекти фінансових інвестицій, їхні типи та особливості;
- вивчити специфіку обліку фінансових інвестицій згідно стандартів фінансової звітності;
- проаналізувати наявні фінансові інструменти на українському ринку та оцінити їх привабливість;
- проаналізувати діяльність вітчизняних підприємств у галузі фінансових інвестицій та розробити рекомендації для їх подальшого розвитку;
- розглянути проблеми фінансового інвестування у сучасних умовах та надати рекомендації по їх вирішенню.

Фінансові інвестиції є необхідною складовою економічного розвитку підприємств. А в умовах економічної нестабільності та зміни ринкових умов, дослідження і висновки даної дипломної роботи можуть бути використані для оптимізації інвестиційної діяльності підприємств та вдосконалення методів її аналізу.

Об'єктом дослідження – процес здійснення фінансових інвестицій на підприємствах.

Предметом дослідження – теоретичні та практичні аспекти прийняття інвестиційних рішень на фінансовому ринку щодо здійснення фінансових інвестицій підприємствами, зокрема в частині аналізу фінансових інструментів та оцінки інвестиційної привабливості акцій.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи "Фінансові інвестиції підприємств" були використані такі методи дослідження:

- аналіз літературних джерел - метод, що використовується для збору та аналізу наукових публікацій, статистичних даних та інформації з інтернет-джерел для здобуття теоретичних знань та формулювання наукових підходів до вирішення проблеми;

- експертний аналіз - метод, який використовується для отримання експертної оцінки від фахівців у галузі, що досліджується, щодо ключових аспектів проблеми;
- статистичний аналіз - метод, що використовується для обробки та аналізу числових даних щодо інвестиційних проектів та їх ефективності;
- кейс-аналіз - метод, що використовується для вивчення конкретних ситуацій та дослідження досвіду підприємств у вирішенні проблем, що пов'язані з інвестуванням.

Застосування цих методів дозволить отримати обґрунтовані рекомендації щодо оптимізації процесу інвестування на підприємствах.

Теоретична значущість отриманих результатів полягає у поглибленні теоретичного розуміння процесів фінансових інвестицій підприємств. В рамках кваліфікаційної роботи було проведено аналіз та узагальнення наукових джерел з даної проблематики, що дозволило з'ясувати сутність та основні аспекти фінансових інвестицій. Отримані результати сприятимуть поглибленню наукових знань у галузі фінансів та інвестицій.

Методична значущість полягає у тому, що робота містить практичні рекомендації щодо використання фінансових інвестицій для підвищення ефективності діяльності підприємств. Було розглянуто різні види фінансових інвестицій та їх особливості, оцінено ефективність застосування даних інвестицій з точки зору отримання прибутку та зменшення ризиків. Отримані висновки та рекомендації можуть бути використані підприємствами для вирішення конкретних завдань та проблем у сфері фінансових інвестицій, під час прийняття рішень щодо вибору видів інвестицій та їх оптимальної стратегії відповідно до своїх потреб та ризиків.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення від отриманих результатів можна оцінити через розробку конкретних рекомендацій для формування та керування фінансовими інвестиціями. Ці рекомендації мають потенціал бути застосованими у практичній діяльності національних підприємств.

Інформаційною базою дослідження є наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, матеріали науково-практичних конференцій, статистичні дані, річна фінансова звітність за період з 2019 по 2021 рік Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України".

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Містить 75 сторінок, 7 таблиць, 19 рисунків, список джерел з 36 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Сутність фінансових інвестицій та їх роль у діяльності підприємства

У сучасних умовах економічного розвитку ефективне використання власного капіталу здійснюється різними способами, одним із яких є фінансові інвестиції. Фінансові інвестиції є окремим видом фінансової діяльності підприємства.

Фінансові інвестиції - це процес вкладення коштів у різноманітні інструменти фінансового ринку з метою отримання прибутку, збереження та збільшення капіталу, а також забезпечення певного рівня ліквідності.

Фінансові інвестиції можна класифікувати (рис. 1.1):

- за періодом інвестування;
- за характером участі в інвестуванні;
- за регіональною ознакою;
- за стратегічними напрямками.

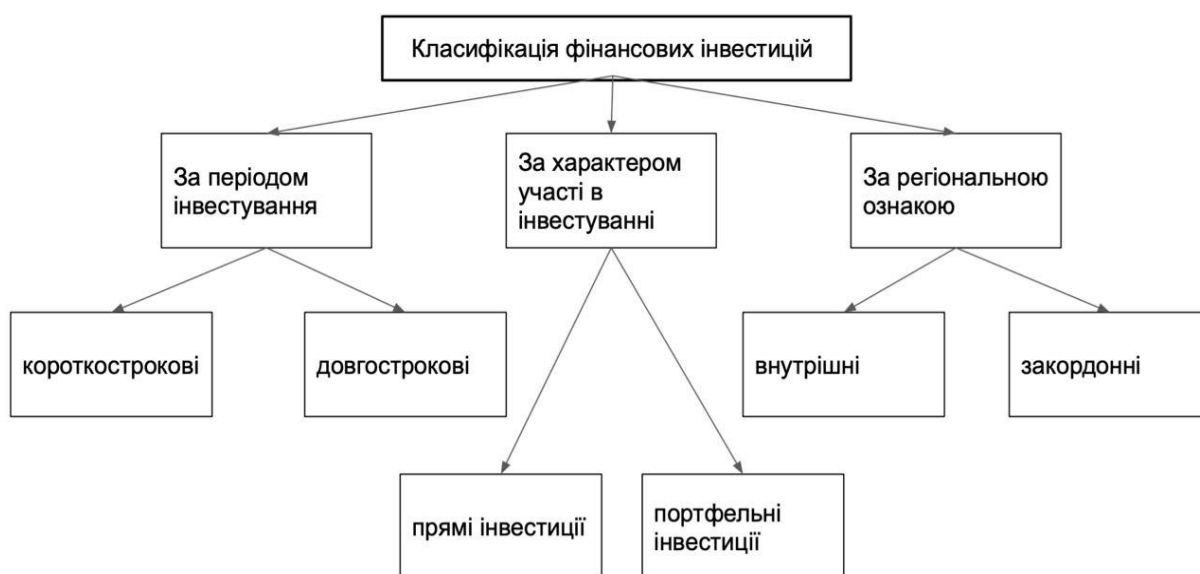

Рисунок 1.1 – Класифікація фінансових інвестицій

Джерело: побудовано автором за даними [1]

За стратегічними напрямками можна виділити такі групи фінансових інвестицій (рис. 1.2):

- інвестиційні операції із основними фінансовими інструментами;
- придбання похідних цінних паперів (деривативів);
- депозитні операції підприємств;
- пайова участь у спільних підприємствах

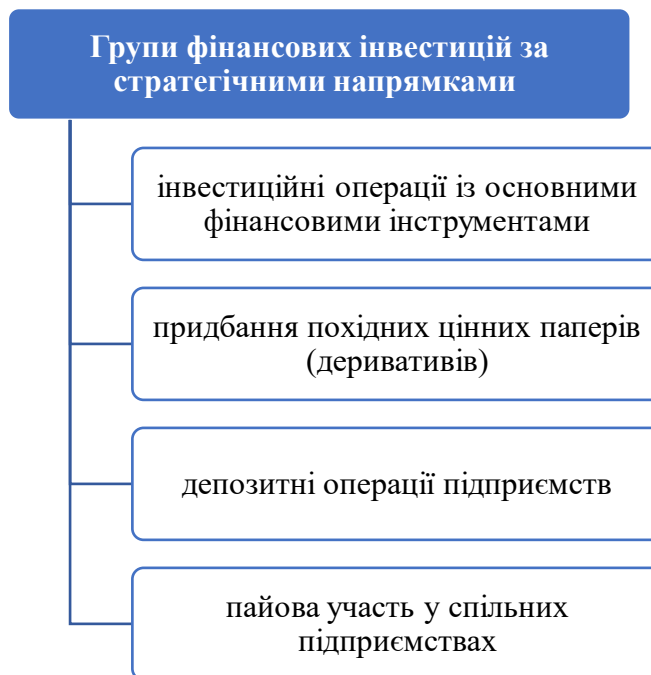

Рисунок 1.2 – Класифікація фінансових інвестицій

Джерело: побудовано автором за даними [1]

На інвестиційному ринку діють різні учасники, функції яких визначаються цілями їх діяльності і мірою участі в здійсненні окремих операцій. Склад основних учасників інвестиційного ринку диференціюється залежно від форм здійснення операцій, які підрозділяються на прямі і опосередковані. З врахуванням принципових форм висновку операцій на інвестиційному ринку його основні учасники підрозділяються на дві групи:

- 1) продавці і покупці інвестиційних товарів, інструментів і послуг;
- 2) інвестиційні (фінансові) посередники.

Згідно з класифікацією, запропонованою Міжнародною організацією цінних паперів, фінансові інвестиції можна поділити на довгострокові та короткострокові.

Довгострокові інвестиції - це вкладення коштів на період більше одного року, які призначені для отримання прибутку в майбутньому та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Короткострокові інвестиції - це вкладення коштів на період до одного року, які призначені для отримання прибутку у найближчому майбутньому та забезпечення поточної діяльності підприємства.

Згідно з теорією фінансів, короткострокові інвестиції повинні мати високу ліквідність та низький ризик. Дж. Боді та Р. Мертон у своїй книзі "Фінанси" (Finance,) [3] визначають короткострокові інвестиції як "інвестиції з метою отримання прибутку, які мають термін до одного року". Крім того, вони розрізняють два види короткострокових інвестицій - грошові та ринкові. Грошові інвестиції пов'язані з утриманням грошових ресурсів підприємства на рахунках в банках з метою отримання відсотків. Ринкові інвестиції пов'язані з купівлею тимчасових цінних паперів, що мають високу ліквідність та низький ризик. За допомогою короткострокових інвестицій підприємство може отримувати стабільний прибуток та забезпечувати своє фінансове благополуччя. Проте, якщо такі інвестиції не розраховані належним чином, то можуть бути пов'язані з великим ризиком для підприємства. Наприклад, коли підприємство зберігає занадто багато грошових ресурсів на рахунках, вони можуть знецінюватись у зв'язку зі зміною курсу валют або зростанням інфляції.

У рамках фінансових інвестицій вирізняють також прямі та портфельні інвестиції. Прямі інвестиції є одним з видів фінансових інвестицій, що передбачають здійснення капіталовкладень у реальний сектор економіки, а саме - у виробництво, нерухомість, інфраструктуру тощо. За словами Коваленко Ю. М. [5], прямі інвестиції – це "інвестиції, коли інвестор контролює та управляє вкладеним капіталом, що дозволяє йому впливати на діяльність підприємства та приймати стратегічні рішення". Таким чином, прямі інвестиції є більш активною формою участі від інвестора в діяльності підприємства, ніж портфельні інвестиції. Прямі інвестиції - це інвестиції, що здійснюються безпосередньо в об'єкті інвестування, як правило, шляхом придбання акцій або власності в підприємстві. Одним з основних переваг прямих інвестицій є можливість

здійснювати контроль над підприємством і впливати на його діяльність. За словами Роберта Фіннімора, автора книги "Investment Banking: Institutions, Politics, and Law" [4], прямі інвестиції є "найбільш прозорою формою інвестування, оскільки інвестор отримує прямий контроль над об'єктом інвестування". Прямі інвестиції передбачають наявність власних активів підприємства в країні-отримувачі. Зокрема, це можуть бути створення спільних підприємств з місцевими партнерами, будівництво власного підприємства в країні-отримувачі, покупка активів вже існуючого підприємства. Прямі інвестиції є досить складним процесом, що вимагає від підприємства значних зусиль та ресурсів. За словами авторів Говорушко Т.А. та Обушна Н.І. [7], прямі інвестиції дають підприємству можливість здійснювати контроль над своїми активами в країні-отримувачі, а також дозволяють більш ефективно впливати на діяльність створених спільних підприємств. За допомогою прямих інвестицій можна розширити виробництво та збільшити продуктивність підприємства в країні-отримувачі. Однак, в такий спосіб інвестувати можуть дозволити собі далеко не всі підприємства через значний фінансовий ризик та необхідність високої кваліфікації управлінського персоналу. Крім того, це є більш надійним способом інвестування, оскільки підприємство контролює процес інвестування та використання. Також, прямі інвестиції є більш ризикованою формою інвестування, оскільки вони піддаються більшому впливу макроекономічних та геополітичних ризиків. У науковій статті «Міжнародна інвестиційна діяльність в системі міжнародних економічних відносин» [8] вказується, що "в країні куди інвестований його капітал погіршення ситуації на ринку та рівень ризику зростає, то портфельний інвестор може вилучити свої інвестиції набагато швидше, ніж прямий інвестор". Також, вартість прямих інвестицій може значно змінюватись в залежності від стану підприємства та ринкових умов. За словами В. Хілла, автора книги "International Business: Competing in the Global Marketplace" [9], "за відсутності гарантій на успішність підприємства, прямі інвестиції можуть виявитись менш доцільними, ніж інші види інвестування, особливо у випадку, якщо ціна на акції значно переоцінені".

Портфельні інвестиції є іншим видом фінансових інвестицій, які полягають у здійсненні капіталовкладень у цінні папери та інші фінансові інструменти з метою отримання прибутку від купівлі-продажу цих інструментів на ринку. За словами Матюшенко І.Ю. [10], портфельні інвестиції - це "вкладення капіталу в цінні папери з метою отримання доходу (дивідендів). Такі інвестиції не забезпечують реального контролю інвестора над об'єктом інвестування". При цьому, портфельні інвестиції можуть бути здійснені у різні види цінних паперів, наприклад, акції, облігації, депозитні сертифікати тощо. Портфельні інвестиції, у свою чергу, є іншим видом фінансових інвестицій, які полягають у розподілі коштів підприємства між різними інвестиційними об'єктами з метою зменшення ризику та отримання максимальної вигоди. За словами Погріщук Г. Б., Руденко В. В. [11] портфельні інвестиції можна визначити як "короткострокові вкладення капіталу в різні фінансові активи головним чином з метою отримання доходу у вигляді потоку грошових коштів або збільшення їх запасу". За допомогою портфельних інвестицій підприємство може розподілити свої кошти між різними об'єктами, таким чином зменшуючи ризик втрати коштів у разі несприятливого розвитку одного з них. Залежно від розміру інвестиційного портфеля та відповідних фінансових ризиків, підприємство може визначити оптимальне співвідношення різних інвестиційних об'єктів, що забезпечить баланс між доходом та ризиком. Важливою перевагою портфельних інвестицій є можливість диверсифікації ризиків, що зменшує загальний ризик втрати коштів у портфелі інвестицій. За визначенням Йозефа А. Шумпетера [12], фінансові інвестиції є способом розподілу економічного потенціалу. Вони полягають у спрямуванні грошових коштів в об'єкти, які мають потенційну можливість генерувати доходи у майбутньому. Іншими словами, фінансові інвестиції - це процес спрямування коштів в певні цінні папери, акції, фондові індекси тощо з метою забезпечення отримання доходу. Згідно з визначенням фінансові інвестиції є частиною капіталу підприємства, які вкладаються у формування інших видів капіталу з метою отримання прибутку. Крім того, відповідно до визначення Тараруєва Ю. О. [13], фінансові інвестиції

є вкладенням коштів у різні фінансові активи, такі як цінні папери, акції, облігації тощо, з метою отримання від них доходу.

Рисунок 1.3 – Відмінності між прямими та портфельними інвестиціями згідно з висловлюваннями різних вчених

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Ці відмінності (рис. 1.3) наголошують різницю у ролі, контролі та ризиках між прямими та портфельними інвестиціями. Прямі інвестиції спрямовані на активну участь в діяльності підприємства, забезпечують контроль та можливість впливу, але при цьому мають більший фінансовий ризик. Портфельні інвестиції, натомість, більше спрямовані на розподіл коштів між різними активами з метою зменшення загального ризику.

Фінансові інвестиції можуть здійснюватися як у об'єкти інвестування на території держави, так і об'єкти, розміщені за кордоном (акції зарубіжних компаній, облігацій інших держав тощо).

Отже, можна зробити висновок, що сутність фінансових інвестицій полягає у спрямуванні грошових коштів в різні фінансові активи з метою забезпечення отримання доходу у майбутньому. Вони є важливою складовою економічної діяльності підприємств та дозволяють забезпечувати їх розвиток та зростання. Роль кожного виду фінансових інвестицій у діяльності підприємства

може бути різною, залежно від конкретного виду інвестицій та мети їх використання. Проте загалом можна виділити декілька ключових ролей, які фінансові інвестиції можуть відігравати в діяльності підприємства. Однією з ключових ролей фінансових інвестицій є забезпечення фінансової стійкості підприємства. За словами Васиківська К. В., Сич О. А. [14] «фінансові інвестиції розглядаються як активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу, або як інструмент реалізації стратегічних цілей, пов'язаних з диверсифікованістю операційної діяльності підприємства». Крім того, інвестування у виробничі активи може покращити ефективність діяльності підприємства та забезпечити конкурентну перевагу на ринку. Також інвестиції в виробничі активи можуть допомогти підприємству підвищити якість продукції, зменшити витрати на виробництво та збільшити виробничі потужності. Також фінансові інвестиції можуть відігравати роль у забезпеченні стабільної дивідендної доходності для акціонерів. Окремо слід розглянути роль фінансових інвестицій у забезпеченні діяльності підприємства та досягненні його стратегічних цілей.

Фінансові інвестиції є важливим інструментом для підприємств, що дозволяє досягати таких стратегічних цілей, як збільшення обсягів виробництва, розширення ринків збуту, поліпшення якості продукції, зниження витрат на виробництво, збільшення конкурентоспроможності, збільшення ринкової частки та інші. У залежності від стратегічних цілей підприємства, фінансові інвестиції можуть бути спрямовані на різні напрямки. Наприклад, для збільшення обсягів виробництва та розширення ринків збуту можуть бути використані інвестиції в розвиток виробництва та маркетингову діяльність, в той час як для покращення якості продукції можуть бути спрямовані інвестиції в дослідження та розробки. Також важливо зазначити, що фінансові інвестиції можуть використовуватись як інструмент для залучення зовнішніх інвестицій та фінансування проектів, що є особливо актуальним для малих та середніх підприємств. Отже, роль фінансових інвестицій у діяльності підприємства є важливою та багатогранною, вона дозволяє досягати стратегічних цілей та забезпечувати успішність бізнесу.

1.2 Інвестиційні характеристики фінансових інструментів

Як вже було визначено вище, фінансові інвестиції — це активна форма ефективного використання вільного капіталу підприємства через фінансові інструменти. Інструментарієм фінансового інвестування є сукупність грошових документів, що засвідчують вкладення коштів у цінні папери (традиційні та похідні), банківські депозити, статутні капітали юридичних осіб (пайова участь) з метою одержання прибутку і/або зростання вартості капіталу. Фінансові інструменти - це, по суті, контракти, які збільшують фінансовий актив одного підприємства і приводять до фінансового зобов'язання - в іншого.

Основою фінансових інструментів є цінні папери. Ринок цінних паперів становить сьогодні близько 90 % загального обсягу фінансових інвестицій підприємств.

Ринкові цінні папери - це інвестиції, які можна легко купити або продати на публічних біржах. Висока ліквідність ринкових цінних паперів робить їх дуже популярними серед інвесторів. Існує безліч видів ринкових цінних паперів.

Розглянемо більш конкретно найпоширеніші типи фінансових інструментів:

Облігації - це боргові зобов'язання суб'єктів, таких як уряди, підприємства та корпорації. Кожна випущена облігація має визначену номінальну вартість, встановлену емітентом, ставку купона та дату погашення. Ставка купона - фіксована норма прибутку, яка гарантується продавцем в обмін на використання вкладених коштів. Дата погашення - це дата, коли суб'єкт господарювання-емітент повинен погасити повну номінальну вартість облігації. Купівля облігації означає, що покупець володіє часткою боргу суб'єкта господарювання і має право отримувати періодичні виплати відсотків та повернення номінальної вартості облігації після її погашення. Оскільки облігації торгуються на відкритому ринку, їх можна придбати дешевше номіналу. Ці облігації торгуються з дисконтом. Залежно від поточних ринкових умов, облігації також можуть продаватися дорожче, ніж номінал. Коли це відбувається, облігації торгуються з премією. Купонні виплати базуються на номінальній вартості

облігації, а не на її ринковій вартості чи ціні придбання. Таким чином, інвестор, який купує облігацію з дисконтом, все одно користується тими ж процентними виплатами, що і інвестор, який купує цінний папір за номінальною вартістю.

Процентні виплати за дисконтованими облігаціями являють собою більш високу прибутковість інвестицій, ніж заявлена ставка купона. І навпаки, рентабельність інвестицій для облігацій, придбаних з премією, нижче, ніж ставка купона.

Акції. Покупець акцій компанії стає частковим власником цієї компанії. Власники акцій компанії - акціонери, можуть брати участь у її зростанні та успіху шляхом підвищення ціни акцій та регулярних дивідендів, що виплачуються з прибутку компанії. Акціонер отримує право голосу і періодичні дивіденди, засновані на прибутковості компанії. Вартість акцій компанії може сильно коливатися залежно від галузі та окремого бізнесу, про який йде мова, тому інвестування на фондовому ринку може бути ризикованим кроком.

Привілейовані акції - ще один тип ринкових цінних паперів, який має деякі якості як власного капіталу, так і боргу. Привілейовані акції мають перевагу фіксованих дивідендів, які виплачуються до дивідендів звичайним акціонерам, що робить їх більше схожими на облігації. Однак власники облігацій залишаються старшими за привілейованих акціонерів. У разі фінансових труднощів облігації можуть продовжувати отримувати процентні виплати, в той час як привілейовані дивіденди залишаються невиплаченими.

На відміну від облігації, початкові інвестиції акціонера ніколи не повертаються, що робить його гібридним цінним папером. На додаток до фіксованих дивідендів, привілейованим акціонерам надається більша вимога щодо фондів, ніж їх звичайним колегам, якщо компанія збанкрутує.

В обмін на це привілейовані акціонери відмовляються від прав голосу, якими користуються звичайні акціонери. Гарантована мережа захисту від дивідендів та неплатоспроможності робить привілейовані акції привабливою інвестицією для деяких людей. Привілейовані акції особливо привабливі для тих, хто вважає звичайні акції занадто ризикованими, але не хоче чекати погашення облігацій.

Найбезпечнішими видами ринкових цінних паперів, як правило, є ті, які випускаються урядами або державними установами. Ці цінні папери, як правило, вважаються інвестиціями з низьким рівнем ризику, оскільки вони забезпечені повною вірою та кредитом уряду-емітента ризик дефолту цих цінних паперів дуже низький, особливо якщо порівнювати з ризиком корпоративного дефолту.

Оцінка інвестиційних характеристик фінансових інструментів здійснюється за критеріями, які включають: дохідність, ризик та ліквідність інвестицій. Переважною характеристикою ринкових цінних паперів є їх ліквідність. Ліквідність - це здатність конвертувати активи в грошові кошти і використовувати їх в якості посередника в інших видах економічної діяльності. Цінний папір також стає ліквідним завдяки його відносному попиту та пропозиції на ринку. Обсяг операцій також відіграє важливу роль у ліквідності. Оскільки ринкові цінні папери можна швидко продати, а котирування цін доступні миттєво, вони, як правило, мають нижчу норму прибутку, ніж менш ліквідні активи. Однак вони, як правило, також сприймаються як менший ризик.

Ліквідність фінансових інструментів є їх здатністю швидко та без втрат перетворюватися на готівку. Іншими словами, ліквідність - це можливість для власників цінних паперів перетворити їх на гроші, отримати більше, стільки ж або менше того, що було заплачено при їх придбанні або з урахуванням їх капіталізації.

Рівень очікуваної доходності та ризику при вкладенні в фінансові інструменти зазвичай знаходяться у зворотній залежності і змінюються пропорційно один одному. Дохід, який забезпечується будь-яким фінансовим інструментом, складається з двох складових: доходу від зміни ринкової вартості та доходу від отриманих дивідендів чи відсотків. Дохід, обчислений у відсотках до первісної вартості фінансового інструмента, називається доходністю інвестицій або нормою доходу.

Ризик при інвестуванні в фінансові інструменти означає ймовірність збитків або втрати доходу у майбутньому. Це поняття можна більш детально визначити, як рівень фінансових втрат, що виражається у можливості не досягти поставленої мети, у невизначеності очікуваного результату та у суб'єктивності

оцінки майбутнього результату. Фінансові інструменти, пов'язані з відносно великим розміром можливих втрат, розглядаються як більш ризикові.

При оцінці інвестиційних якостей цінних паперів, крім загальних показників ефективності, які застосовуються для всіх об'єктів інвестування, необхідно провести дослідження методами фундаментального та технічного аналізу, які є практично прийнятими на фондовому ринку.

Дослідження інвестиційних якостей фінансових інструментів повинні проводитися фахівцями інвестора або інвестиційними консультантами. Особливо це стосується технічного аналізу.

Фундаментальний аналіз проводиться на основі оцінки фінансових результатів діяльності емітента. Він передбачає вивчення комплексу показників фінансового стану емітента, тенденцій розвитку галузі, до якої належить емітент, з метою визначення конкурентоспроможності виробленої продукції (робіт, послуг) або видів економічної діяльності на поточний момент та в перспективі. Вихідною інформацією для аналізу є бухгалтерський баланс, звіти про фінансові результати та інші звітні дані емітента.

Основою для проведення фундаментального аналізу є також вивчення впливу окремих факторів на динаміку цін фінансових інструментів на поточний момент часу та в майбутньому. Таким чином, отримані на його основі результати дозволяють визначити, як співвідноситься вартість цінних паперів емітента з реальною вартістю фінансових інструментів, грошовими надходженнями, та зробити прогноз доходу, що визначає майбутню вартість цінних паперів.

Технічний аналіз цінних паперів базується на дослідженні показників попиту та пропозиції, вивченні динаміки їх курсової вартості, загальних тенденцій руху курсів на фондовому ринку. Аналіз динаміки курсів дозволяє визначити моменти доцільної покупки або продажу цінних паперів. Наприклад, покупку вигідніше здійснювати в період підйому курсу, а продажу - в період його закінчення.

Оцінка динаміки курсу також дозволяє оцінити темп зростання та приріст курсової вартості цінних паперів. Одночасна оцінка обсягів угод та динаміки курсів цінних паперів свідчить про благополучний стан конкретного їх виду.

Технічний аналіз базується на побудові та дослідженні графіків динаміки окремих показників (зазвичай, ринкових цін) в розглянутому періоді, визначенні певної тенденції (тренду) та її екстраполяції на перспективу.

Також індекси фондового ринку є важливим інструментом аналізу фінансового ринку. Індекс може бути використаний як міра загальної вартості акцій, що торгуються на ринку, а також як індикатор загальної економічної кон'юнктури «Common Risk Factors in the Returns on Stocks and Bonds», *Journal of Financial Economics*» [15]. Крім того, згідно зі книгою "Історія фінансових ринків» [16] індекс фондового ринку може бути використаний для прогнозування майбутніх змін в грошовому обігу та інфляції. Інші автори, зазначають, що індекси фондового ринку можуть бути корисними інструментами для визначення інвестиційної стратегії, оскільки вони дозволяють зрозуміти тенденції ринку та попередньо оцінити дохідність вкладень. Взагалі, індекси фондового ринку є важливим інструментом для визначення стану ринку та роботи з ним, що дозволяє інвесторам зробити більш обґрунтовані рішення про вкладення коштів.

Індекси фондового ринку - це показники, які відображають динаміку ринку цінних паперів в цілому. Згідно з дослідженнями Фаму Б. та Френча К. «Common Risk Factors in the Returns on Stocks and Bonds», *Journal of Financial Economics*» [15], індекси фондового ринку можуть використовуватися для вимірювання ризиків та доходності портфелів. Ці індекси можуть також відображати рівень економічного розвитку країни, оскільки ринок цінних паперів зазвичай реагує на зміни в економіці. За такими індексами, як Dow Jones Industrial Average, S&P 500 та Nasdaq Composite, можна слідкувати, щоб отримувати огляд стану фондового ринку США. Згідно з дослідженням Джона Мертона та Роберта Шиллера, індекс S&P 500 є важливим індикатором руху фондового ринку США. Вони відзначають, що рівень цього індексу може вказувати на велику кількість інформації про настрої і очікування інвесторів, що можуть впливати на поведінку ринку в цілому. Крім того, вони зазначають, що S&P 500 є відносно стабільним індикатором порівняно з іншими індексами, такими як NASDAQ, який відображає стан технологічного сектору.

Щодо індексу Dow Jones Industrial Average, можна відзначити, що він відображає стан не тільки фондового ринку, а й економіки в цілому. Також, що компанії, що входять до складу Dow Jones, є представниками широкого спектру різних секторів економіки, тому зміни в індексі можуть відображати зміни в різних галузях економіки.

Індекс NASDAQ Composite є основним індикатором стану технологічного сектору. Можна зазначити, що цей індекс включає в себе акції компаній, що займаються розробкою та виробництвом програмного забезпечення, комп'ютерного обладнання та електроніки. Зміни в цьому індексі можуть відображати не тільки зміни в технологічному секторі, а й в економіці в цілому, оскільки компанії в цьому секторі є важливими гравцями на ринку.

Інвестиційні характеристики фінансових інструментів включають такі параметри, як дохідність, ризик, ліквідність, стабільність та зростання ціни.

Краще орієнтуватись на інвестиційні інструменти, які мають стабільну дохідність, мінімальний ризик втрати капіталу, а також високу ліквідність. До таких інструментів можуть належати акції великих компаній зі стабільними фінансовими показниками, облігації провідних емітентів, індексні фонди, нерухомість та деякі види депозитів.

Недоліками інвестицій можуть бути непередбачуваність ринкових умов, відсутність гарантій повернення інвестованого капіталу, зміна податкових ставок та зміна ринкових умов, що можуть призвести до зниження ціни інвестиційного інструменту.

Перевагами інвестування можуть бути можливість отримання високого доходу, диверсифікація портфеля інвестицій, зниження ризику та збільшення капіталу.

Важливо мати на увазі, що кожен інвестор має свої цілі та обставини, які впливають на вибір інвестиційних інструментів. Тому важливо перед вибором інвестиційного інструменту провести детальний аналіз ринку.

Наступним кроком після вибору інвестиційної стратегії та того чи іншого фінансового інструменту кожному підприємству важливо правильно обліковувати дані інвестиції у своїй фінансовій звітності, бо фінансова звітність

підприємства це основоположний документ, який висвітлює все фінансову та пов'язану з нею нефінансову діяльність. На даний момент, в Україні складати фінансову звітність підприємства мають право за національними положеннями ПСБО та міжнародними стандартами МСФЗ.

1.3 Особливості та відмінності обліку фінансових інвестицій по МСФЗ та ПСБО

Управління фінансовими інвестиціями забезпечує здійснення дій з метою максимізації прибутку та мінімізації ризику для інвестора. Облік фінансових інвестицій відіграє важливу роль у фінансовому забезпеченні підприємств. Особливості та відмінності обліку фінансових інвестицій по МСФЗ та ПСБО є значущими в процесі формування та підтримки ефективного фінансового управління на підприємстві.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та Положення про бухгалтерський облік (ПСБО) визначають облік фінансових інвестицій на підприємствах. При цьому, МСФЗ розглядає фінансові інвестиції як активи, які контролюються або мають значний вплив на інвестора. Водночас, ПСБО розглядає фінансові інвестиції як інвестиційні активи, в тому числі, якщо контроль над ними не здійснюється.

МСФЗ вимагає визначення кожної фінансової інвестиції на підприємстві як здійсненої на основі угоди, а також визначення її категорії: з контролем, значним впливом або ні. При цьому, у разі зміни категорії фінансової інвестиції, МСФЗ передбачає переоцінку її вартості на дату зміни категорії та подальший облік у залежності від її категорії.

Згідно з МСФЗ, фінансові інвестиції визнаються тільки у тому випадку, якщо вони задовольняють певні критерії. Зокрема, вони повинні мати фінансовий характер, а їх головна мета полягає у здобутті додаткових прибутків

або вигод. Крім того, їх має бути можливість точно оцінити та виміряти їх вартість.

Згідно з МСФЗ, фінансові інвестиції класифікуються на такі категорії:

Фінансові інструменти, що визнаються відразу із змінами до звітності з прибутковими показниками (FVTPL) - включають фінансові інструменти, що здійснюються з метою отримання користі зі змін в їхній ринковій вартості.

Фінансові інструменти, що визнаються зі змінами в інший дохід (FVTOCI) - включають фінансові інструменти, що здійснюються з метою забезпечення довгострокових інвестицій, але не для отримання користі зі змін в їхній ринковій вартості.

Фінансові інструменти, що тримаються до погашення (HTM), включають фінансові інструменти, що здійснюються з метою забезпечення довгострокових інвестицій і які мають дату погашення.

Особливості обліку фінансових інвестицій за МСФЗ полягають у тому, що їх вартість визначається на основі їх ринкової вартості, яка є змінною і залежить від багатьох факторів, таких як інтереси, інфляція, надійність контрагента.

Облік фінансових інвестицій відповідно до МСФЗ передбачає їх класифікацію залежно від мети їх утримання на балансі. Згідно з МСФЗ 9 "Фінансові інструменти", фінансові інвестиції поділяються на три категорії:

Фінансові інвестиції, що утримуються для збереження інвестиційної власності (так звані утримувані до погашення або категорія А). Облік таких інвестицій здійснюється за справедливою вартістю з урахуванням установленної індексації.

Фінансові інвестиції, що утримуються з метою отримання вигод від коливання їх ринкової вартості (категорія В). Облік таких інвестицій здійснюється за справедливою вартістю з визначенням зміни їх ринкової вартості в доход або витрати періоду.

Фінансові інвестиції, що утримуються з метою активного управління і здійснення операцій купівлі-продажу (категорія С). Облік таких інвестицій здійснюється за справедливою вартістю з визначенням змін їх ринкової вартості в доход або витрати періоду, а також з урахуванням внутрішнього доходу.

МСФЗ також визначає вимоги щодо визначення справедливої вартості фінансових інвестицій, яка може бути визначена за допомогою різних методів, таких як ринковий, дохідний або вартісний. Врахування таких методів визначення справедливої вартості дозволяє забезпечити об'єктивний облік фінансових інвестицій.

Наступним етапом обліку фінансових інвестицій за МСФЗ є їх подальший вимірювання та оцінка. Згідно зі стандартами, фінансові інвестиції мають бути оцінені за їх справедливою вартістю, що може бути досягнуто шляхом визначення ринкової вартості або шляхом застосування методу аналогів.

У разі, якщо справедлива вартість фінансової інвестиції не може бути визначена за допомогою згаданих методів, то вона повинна бути оцінена з використанням інших методів, наприклад, методу вартості використання, методу оптимізації потоку грошових коштів або інших методів, які дають змогу отримати достовірну та об'єктивну оцінку.

Також, за МСФЗ інвестиції мають бути перевірені на наявність ознак зниження їх справедливої вартості, що може бути зумовлено різними факторами, такими як зміни на ринку, зміни в економічному середовищі, зміни в законодавстві тощо. В разі виявлення таких ознак, фінансові інвестиції повинні бути переоцінені та зменшені до справедливої вартості.

Згідно з МСФЗ, справедлива вартість фінансових інструментів може змінюватися через вплив різних факторів, наприклад, зміни на ринку, економічні та політичні зміни, а також через внутрішні фактори, пов'язані з діяльністю підприємства.

Зниження справедливої вартості фінансових інструментів може бути пов'язане з наступними ознаками:

Негативні зміни на ринку: Зниження справедливої вартості фінансових інструментів може бути пов'язане зі змінами на фінансових ринках, наприклад, падінням цін на акції, зниженням курсу валют, падінням доходності облігацій тощо.

Економічні та політичні зміни: Зміни в економічній та політичній сферах можуть впливати на справедливу вартість фінансових інструментів, наприклад,

зміна податкового законодавства, зміни в умовах кредитування, націоналізація частини підприємства тощо.

Внутрішні фактори: Підприємства можуть зіткнутися зі зниженням справедливої вартості фінансових інструментів через внутрішні фактори, наприклад, зміни в стратегії діяльності, несприятливі зміни в умовах ринку, зміна ставок процентів тощо.

Зниження справедливої вартості фінансових інструментів відображається у фінансових звітах підприємства, що складається відповідно до МСФЗ, та впливає на їх фінансову стабільність та рейтинг.

Наступним кроком за зниженням справедливої вартості є проведення оцінки майна, яке було знецінене, з метою визначення його поточної ринкової вартості. У зв'язку з цим МСФЗ встановлює вимогу щодо проведення оцінки майна щороку з метою перевірки його ринкової вартості та з'ясування можливості подальшого використання цього майна.

Зниження справедливої вартості може також відобразитися у фінансових звітах компанії шляхом зменшення вартості активу та відображення витрат на зниження його вартості в результатах фінансової діяльності компанії. Такі витрати можуть бути відображені як окремий рядок в результатах фінансової діяльності або віднесені до вартості активу та амортизовані відповідно до термінів експлуатації цього активу.

Отже, зниження справедливої вартості є важливим фактором у фінансовому обліку фінансових інвестицій за МСФЗ, оскільки воно може відобразитися у фінансових звітах компанії та мати вплив на її фінансову стійкість. Підприємства повинні дотримуватися встановлених МСФЗ вимог та проводити оцінку майна з метою визначення його поточної ринкової вартості та забезпечення точності відображення фінансових інвестицій у своїх фінансових звітах.

Модель знецінення фінансових інвестицій по МСФЗ передбачає оцінку їх на справедливую вартість з подальшим аналізом на предмет можливого знецінення. Згідно з МСФЗ 9 "Фінансові інструменти", знецінення фінансових

інвестицій на справедливу вартість відображається шляхом списання розміру знецінення з активів і збільшення розміру відповідного витратного рахунку.

Модель знецінення фінансових інвестицій може бути двох видів: індивідуальна та колективна.

Індивідуальна модель передбачає, що знецінення кожної фінансової інвестиції оцінюється окремо. Для цього визначається різниця між купівельною ціною і справедливою вартістю інвестиції на звітну дату. Якщо різниця від'ємна, то інвестицію не списують, а якщо вона позитивна - зменшують вартість інвестиції.

Колективна модель зазвичай використовується для знецінення портфеля фінансових інвестицій, що складається зі схожих активів. За цієї моделі знецінення визначається як різниця між справедливою вартістю портфеля на звітну дату та його вартістю на початку періоду.

При застосуванні колективної моделі, важливо враховувати, що фінансові інвестиції в портфелі можуть мати різні строки до погашення, а отже, різний рівень ризику та дохідності.

На основі МСФЗ існує два підходи до зниження справедливої вартості фінансових інвестицій: прямий та обернений.

Прямий підхід передбачає зниження вартості фінансових інвестицій до рівня їх поточної ринкової вартості. Цей підхід застосовується для тих інвестицій, що не мають достатньої ліквідності, тобто не можуть бути легко продані на ринку.

Обернений підхід передбачає зниження вартості фінансових інвестицій до рівня їх реальної вартості, яка є меншою за їх первинну вартість, внаслідок неповного виконання зобов'язань контрагентами, зниження їх ринкової вартості, зміни в регулятивному середовищі тощо.

За МСФЗ знецінення фінансових інвестицій визначається як різниця між їх первинною вартістю та їх поточною ринковою вартістю або реальною вартістю, яка визначається з урахуванням надійності контрагента, інфляції та інших факторів.

Для зниження справедливої вартості фінансових інвестицій за прямим підходом, підприємство повинно проводити їх оцінку на поточний момент та зменшувати їх вартість відповідно до рівня поточної ринкової вартості. За оберненим підходом, підприємство повинно проводити оцінку реальної вартості фінансових інвестицій та зменшувати їх вартість до цього рівня.

Згідно з ПСБО 12 "Фінансові інвестиції", облік фінансових інвестицій здійснюється на засадах історичної вартості. Згідно з пунктом 8 цього стандарту, фінансові інвестиції визнаються за вартістю придбання, яка включає вартість інвестиції та будь-які збори, що пов'язані з придбанням.

Однією з особливостей обліку фінансових інвестицій за ПСБО 12 є те, що на відміну від МСФЗ, немає поняття "справедливої вартості". Згідно з пунктом 9 цього стандарту, фінансові інвестиції не оцінюються на справедливу вартість, якщо вони відносяться до групи довгострокових інвестицій.

Згідно з ПСБО 12, фінансові інвестиції поділяються на три категорії: торгові, довгострокові та інвестиційні угоди з участю в контрольному пакеті. Кожна з категорій має свої особливості обліку, відображені в пунктах 10-12 цього стандарту.

Для торгових фінансових інвестицій, згідно з пунктом 10 ПСБО 12, відображаються в доходах звітного періоду, якщо їх придбання і продаж відбуваються на протязі короткострокового періоду. Довгострокові фінансові інвестиції відображаються в балансі як довгострокові активи з відображенням зміни їх вартості, згідно з пунктом 11 цього стандарту. Інвестиційні угоди з участю в контрольному пакеті відображаються за методом участі в капіталі залежно від рівня контролю над спільним підприємством.

Згідно з ПСБО 12 "Фінансові інвестиції", для обліку фінансових інвестицій застосовуються такі визначення:

Фінансові інструменти - це контракти, що забезпечують одній стороні право на отримання грошових коштів або фінансових активів від іншої сторони, а також право на продаж або обмін фінансових інструментів, що є власністю першої сторони.

Фінансові інвестиції - це фінансові інструменти, які утримується для отримання потенційної вигоди в майбутньому, і не є забезпеченням операційної діяльності підприємства.

ПСБО 12 вимагає обліку фінансових інвестицій на дату їх отримання або придбання за справедливою вартістю. При цьому, якщо інвестиції не зберігаються до досягнення їхньої майбутньої значущості для підприємства, їх слід оцінювати за собівартістю.

Згідно з пунктом 14 ПСБО 12, зниження справедливої вартості фінансових інструментів, які утримуються з метою отримання потенційної вигоди, відображається у фінансовій звітності як зменшення відповідного рядка активів та призводить до збільшення витрат у звітному періоді.

Задача обліку фінансових інвестицій є однією з ключових у фінансовому обліку підприємств. Це пов'язано з тим, що фінансові інвестиції відіграють важливу роль у формуванні фінансових результатів підприємства та впливають на його фінансову стійкість.

МСФЗ 9 та ПСБО 12 встановлюють вимоги до обліку фінансових інвестицій. Однак, є певні різниці в підходах до їх обліку.

Нижче наведена порівняльна таблиця основних вимог до обліку фінансових інвестицій за МСФЗ 9 та ПСБО 12:

Задача обліку фінансових інвестицій є однією з ключових у фінансовому обліку підприємств. Це пов'язано з тим, що фінансові інвестиції відіграють важливу роль у формуванні фінансових результатів підприємства та впливають на його фінансову стійкість.

МСФЗ 9 та ПСБО 12 встановлюють вимоги до обліку фінансових інвестицій. Однак, є певні різниці в підходах до їх обліку (Таблиця 1.1)

Таблиця 1.1 – Порівняння обліку фінансових інвестицій МСФЗ та ПСБО.

Основні вимоги	МСФЗ 9	ПСБО 12
Визначення фінансових інвестицій	Визначення відповідно до критеріїв контролю, значного впливу або матеріальної участі	Визначення як інвестиції у цінні папери, акції, паї та інші еквіваленти грошей
Оцінка фінансових інвестицій	Застосування методу справедливої вартості зі звітуванням про зміни в доході за період	Оцінка за справедливою вартістю або вартістю їх придбання, залежно від характеру інвестицій
Розкриття інформації	Розкриття інформації про основні категорії фінансових інвестицій та зміни в них, а також про забезпечення впливу	Розкриття інформації про характер інвестицій, їх оцінку та зміни в них
Визнання доходу	Можливість визнання доходу з фінансових інвестицій за умови, що певні умови виконані	Визнання доходу з фінансових інвестицій залежить від класифікації інвестицій та характеру підприємства
Зменшення вартості	Обов'язковість оцінки фінансових інвестицій на справедливую вартість та зменшення їх вартості при зниженні ціни на ринку	Можливість обліку фінансових інвестицій на справедливую вартість або за вартістю до погашення, залежно від характеру підприємства та його мети
Облік дивідендів	Облік дивідендів у разі відсутності обов'язку їх отримання, але наявності права	Відображення дивідендів залежить від цілей та стратегії підприємства
Відображення прибутку/збитку	Відображення у прибутку/збитку фінансових інвестицій залежить від їх класифікації та цілей підприємства	Відображення у прибутку/збитку фінансових інвестицій залежить від їх класифікації та цілей підприємства
Облік у складі оборотних/необоротних активів	Фінансові інвестиції можуть бути як оборотними, так і необоротними активами	Фінансові інвестиції можуть бути як оборотними, так і необоротними активами

Джерело: складено автором на основі [15, 16]

Загальна різниця в підходах обліку фінансових інвестицій по МСФЗ та ПСБО полягає в тому, що МСФЗ забезпечує більш широкий спектр інформації про фінансові інвестиції та вимагає більш детального їх обліку, що забезпечує більш точну оцінку фінансової діяльності підприємства. ПСБО ж пропонує більш простий та менш часоємний підхід до обліку фінансових інвестицій, що підходить для менших підприємств з меншим обсягом фінансових інвестицій.

На підставі цієї таблиці можна зробити висновок про те, що ПСБО пропонує менш детальний та менш прозорий підхід до обліку фінансових інвестицій порівняно з МСФЗ.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз та оцінка фінансових інструментів на українському фінансовому ринку

У цьому розділі дипломної роботи проводиться аналіз структури та видів фінансових інструментів, які присутні на українському фінансовому ринку. Виконується огляд ринкових сегментів, таких як акційний ринок, ринок облігацій та інші, з наголосом на їх особливостях та ролі в економіці країни. Проводиться аналіз існуючих фінансових інструментів, їх характеристик та основних параметрів.

Відповідно до статті 7 Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" фінансовими інструментами виступають (Таблиця 2.1):

Таблиця 2.1 – Фінансові інструменти на українському ринку станом на 31.03.2023 року.

№	Фінансові інструменти
1	Цінні папери, у тому числі цінні папери інститутів спільного інвестування
2	Інструменти грошового ринку
3	Опціони, ф'ючерси, свопи, контракти на майбутню відсоткову ставку та будь-які інші деривативні контракти, базовим активом яких є цінні папери
4	Опціони, ф'ючерси, свопи, форварди та інші деривативні контракти, базовим активом яких є продукція
5	Деривативні фінансові інструменти, що передбачають передачу кредитного ризику
6	Фінансові контракти на різницю цін
7	Опціони, ф'ючерси, свопи, контракти на майбутню відсоткову ставку та будь-які інші деривативні контракти
8	Деривативні контракти, що стосуються активів, прав, зобов'язань, індексів, курсів

Джерело: складено автором на основі [17]

В останні роки в Україні починає набирати обертів ринок цінних паперів. Відповідно до статті 8 Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" цінним папером є документ установленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає

взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, що має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам.

На фондовому ринку України обертаються такі цінні папери:

1. Основні цінні папери:

- облігації внутрішніх та зовнішніх державних позик;
- облігації місцевих позик;
- корпоративні облігації;
- акції;
- казначейські зобов'язання республіки;
- ощадні сертифікати;
- інвестиційні сертифікати;
- векселі.

2. Похідні цінні папери (деривативи):

- форвардні (ф'ючерсні) контракти;
- опціони;
- депозитарні розписки (свідоцтва).

Перший вид фінансового інструменту, який хотілось би розглянути у даному розділі дипломної роботи – це державні цінні папери (облігації)

Облігації внутрішньодержавних позик мають номінальну вартість 1 000 грн і можуть бути виражені як в національній валюті, так і в іноземній валюті. Ці позики розподіляються за тривалістю на довгострокові (понад п'ять років), середньострокові (від одного до п'яти років) та короткострокові (до одного року).

Згідно статистики НБУ з початку повномасштабної війни до 30 квітня 2023 року Уряд України залучив від розміщення ОВДП на аукціонах 288 372,9 млн грн, 2 956,8 млн дол. США та 1 064,2 млн євро. На погашення за внутрішніми борговими цінними паперами за аналогічний період спрямовано 291 997,9 млн грн, 3 812,8 млн дол. США та 662,6 млн євро. Про це свідчать дані депозитарію НБУ. Максимальна дохідність військових облігацій, розміщених у квітні, у

гривні становила 19,60% річних, а в доларах США – 4,85% річних. Розміщення військових ОВДП, номінованих у євро, у квітні не проводилося [20].

Станом на 1 травня 2023 р. всього в обігу знаходиться 71 980 млн військових ОВДП.

Наступним фінансовим інструментом на фондовому ринку України, який вартує уваги є корпоративні облигації. Розглянемо корпоративні облигації як один із способів фінансового інвестування.

Деякий час після кризи 2009 - 2010 рр, та пов'язаних з цим гучних дефолтів, ринок корпоративних облигацій був мертвим. Крім того, до 2015 року розміщення корпоративних облигацій не могло конкурувати з депозитами, які до 2014 року сягали 22-27% і не оподатковувались.

У 2015 році був введений податок на доходи по депозитах, а у 2016 році влада його збільшила. Зараз він становить 18% + додатково стягується 1,5% військового збору. Паралельно зі зниженням Нацбанком облікової ставки, банки почали знижувати ставки за депозитами. Це зробило корпоративні облигації більш конкурентними

Дохідність корпоративних облигацій визначається самою компанією - емітентом на момент їх випуску. Дохідність за гривневими облигаціями коливається у межах 10% - 18% річних. Крім цього, дохідність залежить від строку погашення цінних паперів: облигації з більшим строком погашення мають більш привабливу дохідність. Для порівняння, середньозважена ставка за річними депозитами в гривні у вітчизняних банках становить 9,22%. Відсотки за депозитами продовжують знижуватись. Вклади на строк понад 12 місяців банки або взагалі не пропонують, або ж встановлюють за ними нижчу ставку, ніж за річними.

Особливості корпоративних облигацій:

1. Ставка купону зафіксована
2. Це довгострокова пасивна інвестиція
3. Ціни на цінні папери ,як правило, стабільні
4. Нижча волатильність та ризикованість, ніж в акцій
5. У деяких випусках є зворотна оферта

Розглянемо обсяг та кількість випусків облігацій підприємств в Україні. Національною комісією з цінних паперів було зареєстровано у 2017р - 114 випусків облігацій , у 2018 р - 110, у 2019 - 88, у 2020-86. В минулому році відбулося 88 випусків корпоративних облігацій. Найбільші з яких були здійснені компаніями Укрексімбанк, «ЕСКА Капітал», ТАС Банк. Таким чином, проаналізувавши дані Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку можна зробити висновок, що на даний час немає тенденції до зростання випуску облігацій вітчизняними підприємствами

Наступний фінансовий інструмент: акція – це одночасно боргове зобов’язання корпорації перед її акціонерами та титул власності. В Законі України “Про цінні папери і фондовий ринок” вказано, що акція – іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств . Цей закон тепер передбачає випуск лише іменних акцій.

Проаналізуємо ринок акцій в Україні. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшувався протягом останніх років. Комісією зареєстровано випусків акцій: у 2017 р - 118, у 2018 - 93, у 2019 - 78, у 2020 - 62.

Взагалі, Нацкомісія з цінних паперів та фондового ринку вже допустила до обігу в Україні цінні папери 90 іноземних компаній, у тому числі: McDonald's, Johnson&Johnson та залізничного оператора CSX Corporation. Ця тенденція зберігається: збільшується кількість іноземних акцій зростає, українських зменшується.

Не дивлячись на втрати української економіки внаслідок війни багато бізнесів продовжують інвестувати, але фокус змістився на надання допомоги нашій країні, на зміцнення і незалежність бізнесу від зовнішніх факторів.

Наприклад, TA Ventures вкладається у фінансові технології, цифрове здоров'я, мобільність і логістику, корпоративне програмне забезпечення, Web 3.0. Фокус змістився з бізнес-моделей B2C на B2B, які є прогнозованішими в умовах макроекономічної нестабільності. Українська телекомунікаційна компанія Київстар від початку повномасштабної війни зосередила свої зусилля на будівництві нових об'єктів зв'язку та захисті телеком-мережі. Для Group DF пріоритетами інвестування стало відновлення частково зруйнованих активів («Сєверодонецький «Азот», миколаївський порт «Ніка-Тера»), а також інвестування в азотну хімію для забезпечення продовольчої незалежності України

Проаналізувавши наявні фінансові інструменти на українському ринку, ми бачимо, що даний ринок дуже різноманітний і перспективний але в будь-якому разі для проведення фінансово інвестиційної діяльності треба враховувати багато факторів, як не тільки вибір фінансового інструменту, а і стратегію і ціль інвестування. Враховуючи дане, пропоную розглянути фінансові інвестиції на прикладі найбільшого українського підприємства НАК «Нафтогаз України»

2.2 Аналіз фінансових інвестицій на прикладі НАК «Нафтогаз України»

Аналіз довгострокових фінансових інвестицій компанії НАК "Нафтогаз України" дозволяє оцінити стан та динаміку інвестиційної діяльності компанії протягом досліджуваних років. Для цього було проаналізовано структуру довгострокових фінансових інвестицій та фінансовий результат підприємства на кінець кожного року (рис. 2.1).

У тисячах гривень	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
Інвестиції у дочірні підприємства	268 742 901	241 928 463	271 454 656
Інвестиції у асоційовані підприємства	714 124	766 578	820 320
Всього	269 457 025	242 695 041	272 274 976

Рисунок 2.1 – Довгострокові фінансові інвестиції компанії НАК «Нафтогаз України» за 2019-2021 роки

Джерело: побудовано автором за даними [21]

Протягом аналізованого періоду, який охоплює 2019-2021 роки, спостерігається збільшення довгострокових фінансових інвестицій в дочірні компанії НАК "Нафтогаз України". У 2019 році сума інвестицій становила 271 454 656 тис. грн, у 2020 році вона зменшилась до 241 928 463 тис. грн, а на кінець 2021 року склала 268 742 901 тис. грн. (рис. 2.2). Данні показники свідчать про зацікавленість компанії у розвитку своїх дочірніх підприємств.

	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року	Структура 2021	Структура 2020	Структура 2019	Зміна в структурі 2021 - 2020	Зміна в структурі 2020 - 2019	Зміна в сумі інвестицій 2021 - 2020	Зміна в сумі інвестицій 2020 - 2019
Виробництво газу, нафти та продуктів їх переробки										
Укргазвидобування, АТ	156 708 658	94 592 924	113 023 410	58%	39%	42%	19%	-3%	62 115 734	-18 430 486
Украфга, ПАТ	11 904 469	7 918 011	3 496 929	4%	3%	1%	1%	2%	3 986 458	4 421 082
Закордоннафтогаз, ДП	189 845	200 024	649 849	0%	0%	0%	0%	0%	-10 179	-449 825
Транспортування нафти та газу										
Укртрансгаз, АТ	83 947 502	123 114 166	140 386 944	31%	51%	52%	-20%	-1%	-39 166 664	-17 272 778
Укртранснафта, АТ	11 975 019	12 313 672	10 951 691	4%	5%	4%	-1%	1%	-338 653	1 361 981
Укрспецтрансгаз, АТ	503 398	507 143	507 968	0%	0%	0%	0%	0%	-3 745	-825
Оптова та роздрібна торгівля нафтою, газом та продуктами їх переробки										
Укравтогаз, ДП	660 428	854 035	964 041	0%	0%	0%	0%	0%	-193 607	-110 006
Інші інвестиції у дочірні підприємства	2 853 582	2 428 488	1 473 824	1%	1%	1%	0%	0%	425 094	954 664
Всього	268 742 901	241 928 463	271 454 656							

Рисунок 2.2 – Інвестиції у дочірні підприємства Компаніє НАК «Нафтогаз України» за 2019 – 2021 рік Компанії НАК «Нафтогаз України»

Джерело: побудовано автором за даними [21]

Щодо інвестицій в асоційовані підприємства, то протягом аналізованого періоду спостерігається зменшення обсягів інвестицій. У 2019 році інвестиції становили 820 320 тис. грн, у 2020 році вони зменшилися до 766 578 тис. грн, а на кінець 2021 року склали 714 124 тис. грн. Це може свідчити про зміну стратегії компанії та зменшення інтересу до участі в асоційованих компаніях.

Оцінюючи фінансовий результат діяльності підприємства, встановлено, що на кінець 2019 року чистий фінансовий результат склав 50 658 211 тис. грн. У 2020 році було зафіксовано збиток у розмірі 18 001 701 тис. грн, але за

підсумками 2021 року підприємство знову показало прибуток, який склав 13 051 509 тис. грн. Це може свідчити про певні коливання фінансового стану підприємства, але в цілому підтверджує стабільний фінансовий стан компанії.

На основі цих даних можна зробити проміжний висновок, що НАК "Нафтогаз України" концентрує значні фінансові ресурси на розвитку своїх дочірніх компаній, але зацікавленість в участі в асоційованих підприємствах знижується. Фінансовий результат компанії підтверджує її стабільність та прибутковість, хоча може зазнавати певних коливань залежно від різних факторів, зокрема регуляторного середовища та зміни цін на газ.

Аналіз довгострокових фінансових вкладень НАК «Нафтогаз України» дає змогу оцінити стан та динаміку інвестиційної діяльності компанії за звітні роки. Для цього ми проведемо більш детальний аналіз і розрахунки.

Розрахунок зміни довгострокових фінансових вкладень у дочірні підприємства:

На 2020 рік:

Зміна = Інвестиції в дочірні компанії станом на 31.12.2020 - Інвестиції в дочірні компанії станом на 31.12.2019: 241 928 463 - 271 454 656 = -29 526 193 тис. грн

На 2020 рік:

Зміна = Інвестиції в асоційовані компанії станом на 31 грудня 2020 року - Інвестиції в асоційовані компанії станом на 31 грудня 2019 року: 766 578 - 820 320 = -53 742 тис. грн

На 2021 рік:

Зміна = Інвестиції в дочірні компанії станом на 31.12.2021 - Інвестиції в дочірні компанії станом на 31.12.2020: 268 742 901 - 241 928 463 = 26 814 438 тис. грн

Розрахунок зміни довгострокових фінансових інвестицій в асоційовані компанії:

На 2021 рік:

Зміна = Інвестиції в асоційовані компанії станом на 31.12.2021 - Інвестиції в асоційовані компанії станом на 31.12.2020: 714,124 - 766,578 = -52 454 тис. грн

Розрахунок зміни чистого фінансового результату:

На 2020 рік:

Зміна = Чистий фінансовий результат за 2020 рік - Чистий фінансовий результат за 2019 рік: $-18\,001\,701 - 50\,658\,211 = -68\,659\,912$ тис. грн

На 2021 рік:

Зміна = Чистий фінансовий результат за 2021 рік - Чистий фінансовий результат за 2020 рік: $13\,051\,509 - (-18\,001\,701) = 31\,053\,210$ тис. грн

Розрахунок змін нематеріальних активів:

На 2020 рік:

Зміна = Нематеріальні активи станом на 31.12.2020 - Нематеріальні активи станом на 31.12.2019: $37\,507 - 50\,235 = -12\,728$ тис. грн

На 2021 рік:

Зміна = Нематеріальні активи станом на 31.12.2021 - Нематеріальні активи станом на 31.12.2020: $103\,358 - 37\,507 = 65\,851$ тис. грн

Розрахунок змін основних засобів:

На 2020 рік:

Зміна = Основні засоби станом на 31.12.2020 - Основні засоби станом на 31.12.2019: $317\,020 - 476\,656 = -159\,636$ тис. грн

На 2021 рік:

Зміна = Основні засоби станом на 31.12.2021 - Основні засоби станом на 31.12.2020: $282\,433 - 317\,020 = -34\,587$ тис. грн

Розрахунок зміни валового прибутку:

На 2020 рік:

Зміна = Валовий прибуток за 2020 рік - Валовий прибуток за 2019 рік: $-827\,014 - 31\,041\,345 = -31\,868\,359$ тис. грн

На 2021 рік:

Зміна = Валовий прибуток за 2021 рік - Валовий прибуток за 2020 рік: $20\,149\,137 - (-827\,014) = 20\,976\,151$ тис. грн

Розрахунок змін активів:

На 2020 рік:

Зміна = Активи на 31.12.2020 - Активи на 31.12.2019: 181 312 101 - 281 022 090 = -99 709 989 тис. грн

На 2021 рік:

Зміна = Активи на 31.12.2021 - Активи на 31.12.2020: 214 545 163 - 181 312 101 = 33 233 062 тис. грн

Розрахунок зміни зобов'язань:

На 2020 рік:

Зміна = Зобов'язання станом на 31.12.2020 - Зобов'язання станом на 31.12.2019: 181 312 101 - 281 022 090 = -99 709 989 тис. грн

На 2021 рік:

Зміна = Зобов'язання на 31.12.2021 - Зобов'язання на 31.12.2020: 214 545 163 - 181 312 101 = 33 233 062 тис. грн

На основі проведеного аналізу можна зробити наступні проміжні висновки щодо довгострокових фінансових інвестицій НАК «Нафтогаз України»:

За досліджуваний період (з 2019 по 2021 роки) відбулося зменшення довгострокових фінансових інвестицій в дочірні та асоційовані підприємства. Зміни в інвестиціях в дочірні підприємства склали -29 526 193 тис. грн у 2020 році та 26 814 438 тис. грн у 2021 році. Зміни в інвестиціях в асоційовані компанії склали -53 742 тис. грн у 2020 році та -52 454 тис. грн у 2021 році.

Чистий фінансовий результат компанії також відображає зміну прибутку до збитку. За 2020 рік отримано збиток -18 001,701 тис. грн, а за 2021 рік - прибуток 13 051,509 тис. грн.

Що стосується активів підприємства, то спостерігається зменшення нематеріальних активів та основних засобів. Зміна нематеріальних активів становить -12 728 тис. грн за 2020 рік та 65 851 тис. грн за 2021 рік. Зміна основних засобів становить -159 636 тис. грн за 2020 рік та -34 587 тис. грн за 2021 рік.

Валовий прибуток також показує зміну від збитку до прибутку. За 2020 рік був збиток -827,014 тис. грн, а за 2021 рік - прибуток 20 149,137 тис. грн.

Зміна загальних активів і пасивів компанії показує збільшення активів і пасивів відповідно. Зміна активів становить -99 709 989 тис. грн за 2020 рік та 33

233 062 тис. грн за 2021 рік. Зміна зобов'язань також становить -99 709 989 тис. грн за 2020 рік та 33 233 062 тис. грн за 2021 рік.

Даний аналіз довгострокових фінансових інвестицій НАК «Нафтогаз України» дає змогу оцінити зміни в інвестиційній діяльності компанії та її фінансовому стані за звітні роки.

Аналізуючи зміни обсягів фінансових інвестицій НАК «Нафтогаз України» за досліджуваний період (з 2019 по 2021 роки), можна виділити наступні спостереження:

Інвестиції в дочірні компанії:

У 2020 році спостерігається зменшення інвестицій в дочірні підприємства на суму 29 526 193 тис. грн. Це може бути пов'язано з реорганізацією або відчуженням деяких дочірніх компаній, що призвело до скорочення інвестиційної діяльності.

У 2021 році спостерігається зростання інвестицій в дочірні підприємства на 26 814 438 тис. грн. Це може свідчити про відновлення інвестиційної діяльності та включення нових проектів або придбання нових дочірніх компаній.

Інвестиції в асоційовані компанії:

У 2020 році спостерігається незначне зменшення інвестицій в асоційовані підприємства на суму 53 742 тис. грн. Це може бути пов'язано з припиненням співпраці з деякими асоційованими підприємствами або зменшенням інтересу до них.

У 2021 році також спостерігається незначне скорочення інвестицій в асоційовані компанії на суму 52 454 тис. грн. Це може бути пов'язано з продажем пакетів акцій деяких асоційованих компаній або зміною інвестиційної стратегії.

Причини зміни обсягів фінансових інвестицій можуть бути різноманітними і залежати від конкретної ситуації та стратегії компанії. Серед можливих причин:

- реструктуризація або реорганізація компанії, яка може призвести до продажу або перерозподілу часток участі в дочірніх або асоційованих компаніях;
- зміна інвестиційної стратегії через перегляд пріоритетів, пошук нових можливостей або зменшення ризику;

- економічні фактори, такі як зміни ринкових умов, фінансових умов, політична нестабільність або зміни в регулюванні, які можуть вплинути на інвестиційні рішення;

- фінансові показники компанії, наприклад, збільшення прибутків або зменшення збитків, які можуть вплинути на кошти, доступні для інвестицій;

- стратегічні рішення, пов'язані з освоєнням нових ринків, диверсифікацією бізнесу або виходом на нові галузі, які можуть вимагати додаткових інвестицій.

З аналізу фінансових інвестицій НАК «Нафтогаз України» можна зробити такі висновки:

Обсяги фінансових вкладень у дочірні та асоційовані компанії мають нестабільну динаміку у звітному періоді. У різні роки спостерігалось як збільшення, так і зменшення інвестицій.

Зміни в інвестиціях у дочірні компанії можуть бути спричинені реструктуризацією компанії, придбанням або продажем дочірніх компаній, а також змінами в інвестиційній стратегії.

Інвестиції в асоційовані компанії також піддаються коливанням через зміни в партнерстві або стратегії компанії.

Причини змін у фінансових інвестиціях можуть бути різними і включати економічні, фінансові та стратегічні фактори.

У світлі цих висновків інвестування в акції міжнародних компаній може бути корисним для НАК «Нафтогаз України» з таких причин:

Диверсифікація портфеля: інвестування в акції міжнародних компаній допомагає диверсифікувати інвестиційний портфель компанії та зменшити ризики, пов'язані з концентрацією галузі чи економічними коливаннями на внутрішньому ринку.

Доступ до нових ринків і технологій: інвестиції в капітал міжнародних компаній надають доступ до нових ринків і технологій, які можуть сприяти зростанню та інноваціям всередині компанії.

Потенціал для отримання вищих прибутків: міжнародні компанії часто пропонують перспективи зростання та вищі прибутки, ніж компанії на

внутрішньому ринку. Інвестиції в такі компанії можуть принести додаткову віддачу та покращити фінансові показники НАК «Нафтогаз України».

Розширення географічної присутності: інвестиції в акції міжнародних компаній можуть сприяти розширенню географічної присутності та посиленню позицій НАК «Нафтогаз України» на світовому ринку.

Враховуючи всі вище наведені фактори та висновки, розгляд інвестицій у акції компаній з високою капіталізацією могло б покращити рівень фінансової стійкості компанії та знизити ризики пов'язані з ними, бо на даний момент всі довгострокові фінансові інвестиції компанії пов'язані саме з вкладенням грошей у нафтогазові підприємства України, на які в однаковій мірі можуть вплинути політичні та економічні фактори. Тому інвестиції у компанії з інших сфер, як вже зазначалось вище, зможуть знизити ризики при інвестуванні.

2.3 Оцінка привабливості акцій з високим рівнем капіталізації

Інвестування в акції компанією НАК "Нафтогаз України" має важливе значення з точки зору довгострокового фінансового зростання та стабільності. Компанія є найбільшим національним постачальником газу та енергетичних послуг в Україні, має значну інфраструктуру та широкий портфель бізнес-активів, включно з видобутком та транспортуванням газу, газорозподілом та продажем газу, а також послугами з обслуговування клієнтів в енергетичній галузі.

Для проведення аналізу привабливості акцій з високою капіталізацією, необхідно розглянути основні фінансові показники кожної з компаній та їхній потенціал для зростання. Нижче наведено дані по кожній з акцій, які допоможуть в ухваленні рішення:

1. Apple Inc: Ринкова капіталізація 2.759 трлн доларів США
2. Microsoft Corporation: Ринкова капіталізація 2.475 трлн доларів США

3. Alphabet Inc (Google) Class C: Ринкова капіталізація 1.587 трлн доларів США
4. Amazon.com, Inc: Ринкова капіталізація 1.171 трлн доларів США
5. NVIDIA Corp: Ринкова капіталізація 961.966 мільярда доларів США
6. Berkshire Hathaway Inc: Ринкова капіталізація 700.591 мільярда доларів США
7. Meta Platforms: Ринкова капіталізація 671.649 мільярда доларів США
8. Tesla: Ринкова капіталізація 612.253 мільярда США
9. Visa Inc: Ринкова капіталізація 461.271 мільярда доларів США
10. UnitedHealth Group Incorporated: Ринкова капіталізація 448.311 мільярда США

Для аналізу кожної акції в портфелі, розглянемо такі фактори: ринкову капіталізацію, прибутковість дивідендів, ціна/прибуток (P/E), базовий прибуток на акцію та основні характеристики кожної компанії.

1. Apple Inc:

- Ринкова капіталізація: 2.759 трильйона доларів США.
- Прибутковість дивідендів: 0.55%.
- Ціна/прибуток (P/E): 29.39.
- Базовий прибуток на акцію: 5.91 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.3).

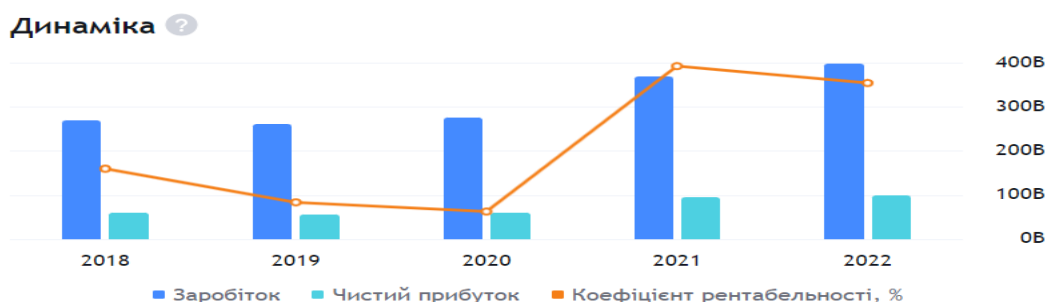

Рисунок 2.3 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Apple Inc. за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

Apple Inc займається розробкою, виробництвом і продажем смартфонів, комп'ютерів, планшетів та інших супутніх послуг.

2. Microsoft Corporation:

- Ринкова капіталізація: 2.475 трильйона доларів США.
- Прибутковість дивідендів: 0.82%.
- Ціна/прибуток (P/E): 35.33.
- Базовий прибуток на акцію: 9.26 доларів.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.4).

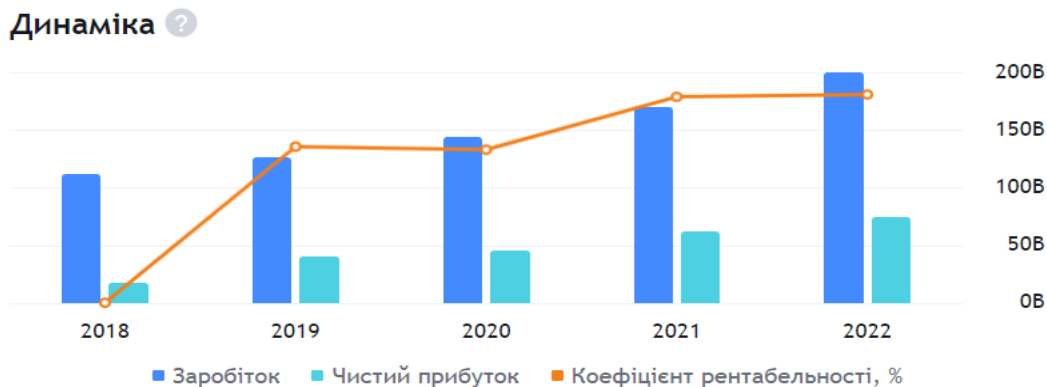

Рисунок 2.4 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Microsoft Corporation. за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

Microsoft Corporation займається розробкою і підтримкою програмного забезпечення, служб, пристроїв і рішень.

3. Alphabet Inc (Google) Class C:

- Ринкова капіталізація: 1.587 трильйона доларів США.
- Ціна/прибуток (P/E): 28.07.
- Базовий прибуток на акцію: 4.52 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.5).

Динаміка ?

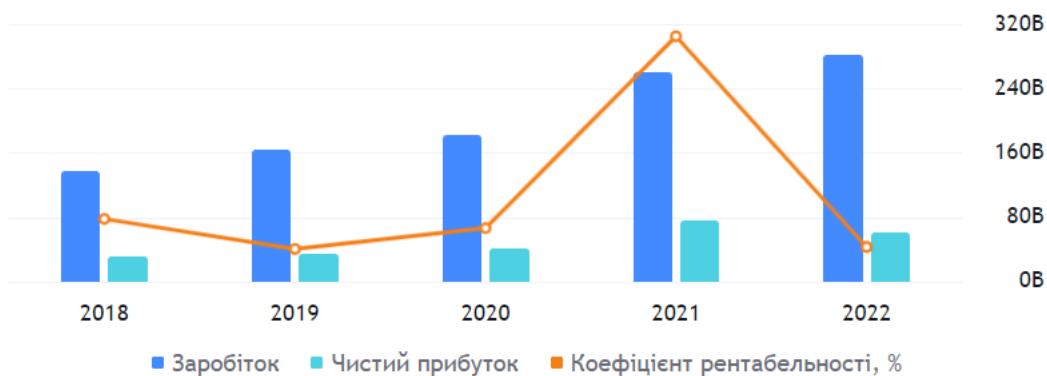

Рисунок 2.5 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Google за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

Alphabet Inc займається наданням онлайн-реклами, хмарних рішень та інших пов'язаних продуктів і послуг.

4. Amazon.com, Inc:

- Ринкова капіталізація: 1.171 трильйона доларів США.
- Ціна/прибуток (P/E): 278.99.
- Базовий прибуток на акцію: 0.42 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.6).

Динаміка ?

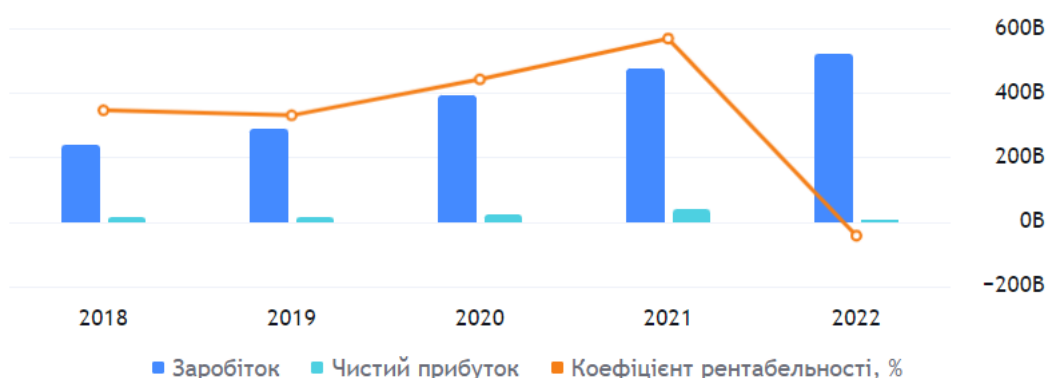

Рисунок 2.6 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Amazon за 2018-2022 р.

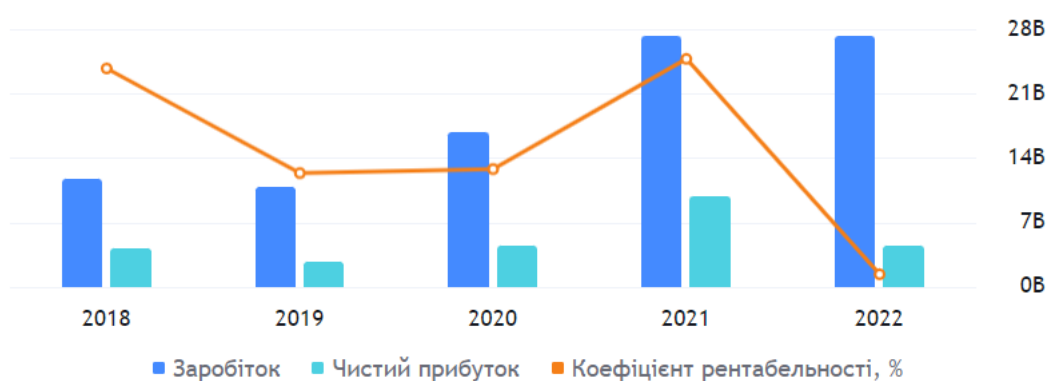
Джерело: побудовано автором за даними [22]

Amazon.com, Inc є однією з найбільших онлайн-рітейлерських компаній, що пропонує широкий асортимент товарів і послуг.

5. NVIDIA Corp:

- Ринкова капіталізація: 961.966 мільярда доларів США.
- Ціна/прибуток (P/E): 197.38.
- Базовий прибуток на акцію: 1.94 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.7).

Динаміка ?

Рисуюнок 2.7 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії NVIDIA Corp. за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

NVIDIA Corp займається розробкою і виробництвом процесорів комп'ютерної графіки та програмного забезпечення.

6. Berkshire Hathaway Inc:

- Ринкова капіталізація: 700.591 мільярда доларів США.
- Ціна/прибуток (P/E): 93.02.
- Базовий прибуток на акцію: 5203.00 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.8).

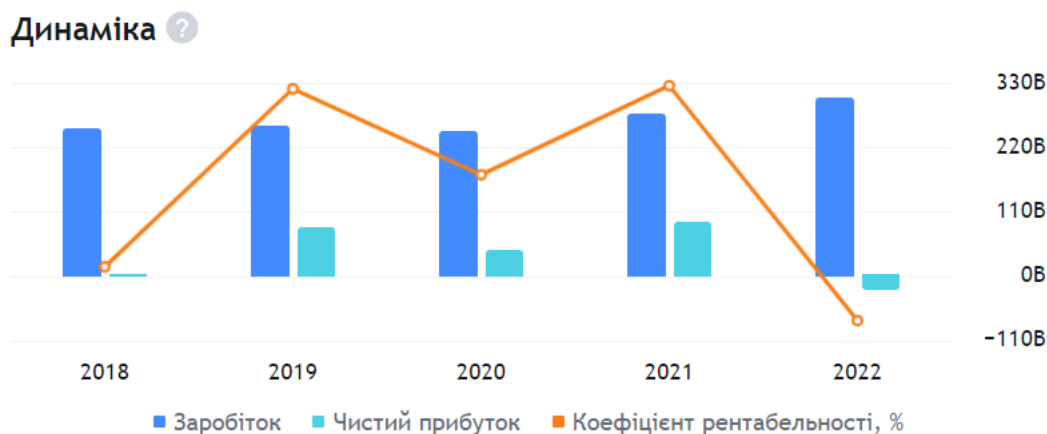

Рисунок 2.8 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Berkshire Hathaway Inc. за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

Berkshire Hathaway Inc займається наданням різних послуг у сфері страхування, фінансів, виробництва та роздрібної торгівлі.

7. Meta Platforms:

- Ринкова капіталізація: 671.649 мільярда доларів США.
- Ціна/прибуток (P/E): 31.34.
- Базовий прибуток на акцію: 8.08 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.9).

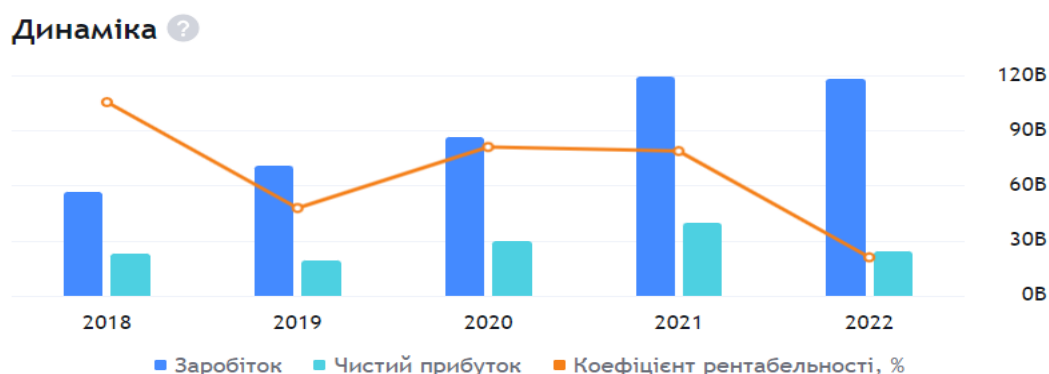

Рисунок 2.9 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Meta Platforms. за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

Meta Platforms займається розробкою додатків для соціальних мереж.

8. Tesla:

- Ринкова капіталізація: 612.253 мільярда доларів США.
- Ціна/прибуток (P/E): 54.28.
- Базовий прибуток на акцію: 3.74 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.10).

Динаміка ?

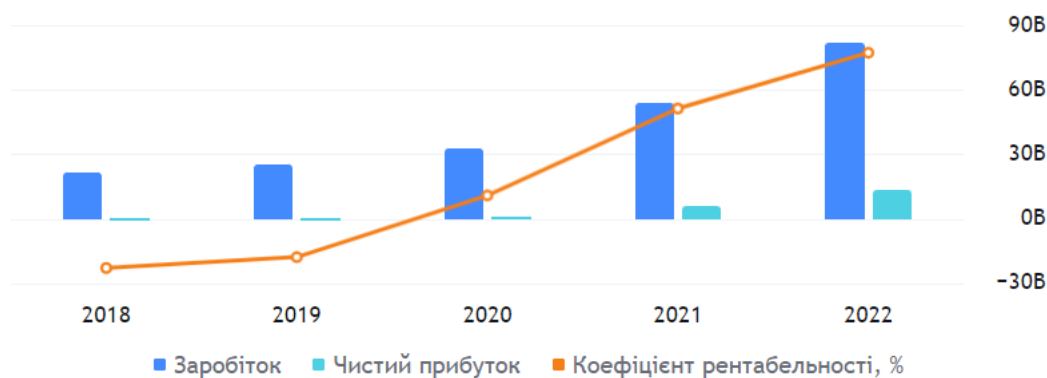

Рисунок 2.10 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Tesla за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

Tesla займається виробництвом електричних транспортних засобів і систем зберігання енергії.

9. Visa Inc:

- Ринкова капіталізація: 461.271 мільярда доларів США.
- Прибутковість дивідендів: 0.80%.
- Ціна/прибуток (P/E): 30.42.
- Базовий прибуток на акцію: 7.53 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.11).

Visa Inc займається наданням цифрових платіжних послуг.

Динаміка ?

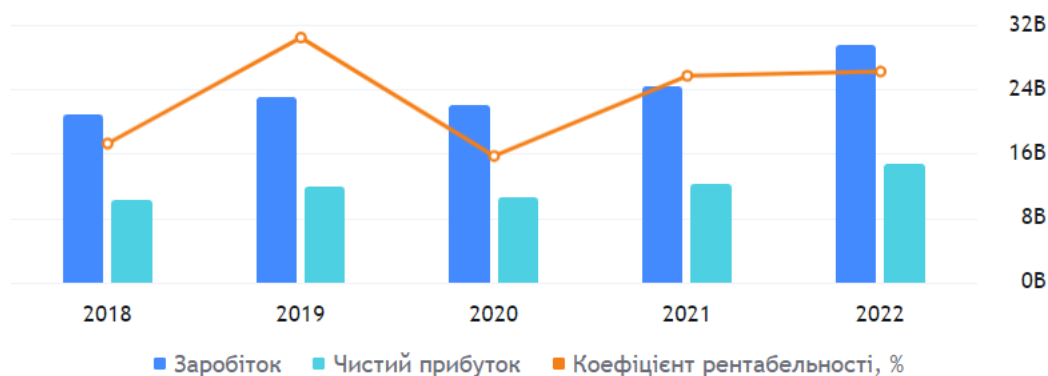

Рисунок 2.11 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії Visa Inc. за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

10. UnitedHealth Group Incorporated:

- Ринкова капіталізація: 448.311 мільярда доларів США.
- Прибутковість дивідендів: 1.37%.
- Ціна/прибуток (P/E): 21.85.
- Базовий прибуток на акцію: 22.15 долара.
- Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії (Рис. 2.12).

Динаміка ?

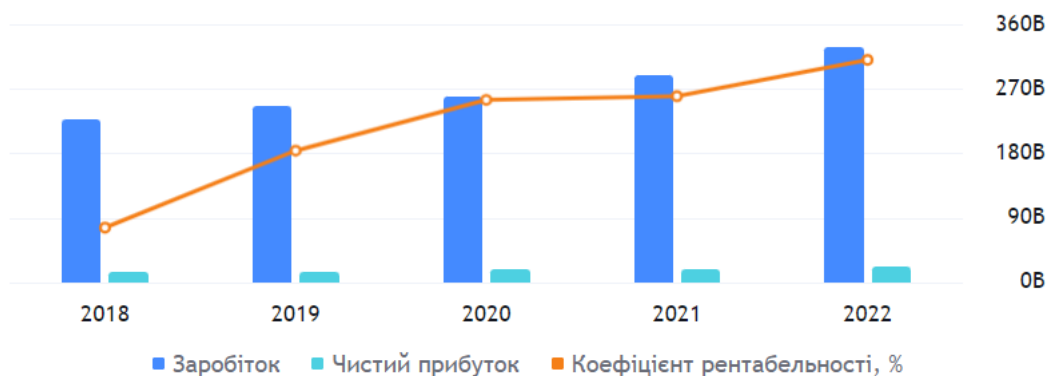

Рисунок 2.12 – Динаміка результатів діяльності та прибутковості компанії UnitedHealth Group Inc. за 2018-2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [22]

UnitedHealth Group Incorporated є однією з найбільших компаній у галузі медичного страхування та пов'язаних послуг.

Усі ці компанії мають значну ринкову капіталізацію і є лідерами у своїх галузях. Вони також мають різні показники ціни/прибуток і базового прибутку на акцію, що відображають їхню поточну оцінку на ринку та фінансову продуктивність. Важливо врахувати ці фактори під час формування інвестиційного портфеля.

Для проведення порівняльного аналізу акцій і виокремлення найпривабливіших, розглянемо такі критерії: потенціал росту, фінансова стабільність, дивідендна прибутковість, оцінка ринку.

Потенціал росту:

Серед представлених акцій, компанії Apple Inc, Microsoft Corporation, NVIDIA Corp, Tesla та Amazon.com, Inc відомі своїм значним потенціалом зростання. Apple і Microsoft постійно розробляють нові продукти та інновації, які можуть призвести до подальшого зростання. NVIDIA є провідною компанією в галузі графічних процесорів і штучного інтелекту, що надає їй значні можливості для зростання. Amazon.com, Inc, найбільший онлайн-рітейлер, продовжує розвиватися і розширювати свою діяльність у різних секторах.

Фінансова стабільність:

Microsoft Corporation та UnitedHealth Group Incorporated відомі своєю фінансовою стабільністю. Обидві компанії мають велику ринкову капіталізацію, стабільний дохід і довгу історію успішної діяльності. Це вказує на їхню здатність стійко оперувати на ринку і справлятися з можливими економічними нестабільностями.

Дивідендна прибутковість:

Microsoft Corporation, Visa Inc і UnitedHealth Group Incorporated мають високу дивідендну прибутковість. Це означає, що ці компанії регулярно виплачують дивіденди своїм акціонерам. Висока дивідендна дохідність може бути привабливою для інвесторів, які прагнуть отримувати стабільний дохід від своїх інвестицій.

Оцінка ринку:

З урахуванням ринкової капіталізації, Apple Inc і Microsoft Corporation є двома найбільшими компаніями серед представлених акцій. Їхня висока оцінка ринку вказує на їхню значну важливість і домінування у своїх галузях.

На основі вищевказаних критеріїв можна виокремити такі найпривабливіші акції:

1. Apple Inc: Компанія поєднує в собі потенціал зростання, фінансову стабільність і високу оцінку ринку.
2. Microsoft Corporation: Компанія має сильний потенціал росту, фінансову стабільність і є однією з найбільших компаній за ринковою капіталізацією.
3. NVIDIA Corp: Компанія має великий потенціал зростання в галузі графічних процесорів і штучного інтелекту.
4. Amazon.com, Inc: Компанія продовжує демонструвати сильне зростання і є провідним онлайн-рітейлером.
5. UnitedHealth Group Incorporated: Компанія має фінансову стабільність, високу дивідендну прибутковість і велику ринкову капіталізацію.

Після проведення аналізу акцій та врахування різних критеріїв привабливості, можна запропонувати наступні ТОП 5 акцій (Таблиця 3.1), в які може бути цікаво інвестувати компанії НАК "Нафтогаз України":

Apple Inc:

- Ринкова капіталізація: 2.759 трильйона доларів США
- Потенціал росту: Компанія постійно розробляє нові продукти та інновації.
- Фінансова стабільність: Компанія має стабільний дохід і високу оцінку ринку.
- Дивідендна прибутковість: 0.55%
- Оцінка ринку: Одна з найбільших компаній за ринковою капіталізацією.

Microsoft Corporation:

- Ринкова капіталізація: 2.475 трильйона доларів США

- Потенціал росту: Компанія має сильний ростовий потенціал у різних сегментах своєї діяльності.
- Фінансова стабільність: Компанія має високу фінансову стабільність і велику ринкову капіталізацію.
- Дивідендна прибутковість: 0.82%
- Оцінка ринку: Одна з найбільших компаній за ринковою капіталізацією.

NVIDIA Corp:

- Ринкова капіталізація: 961.966 мільярда доларів США
- Потенціал зростання: Компанія є лідером у галузі графічних процесорів і штучного інтелекту.
- Фінансова стабільність: Компанія має високий потенціал для подальшого зростання та інновацій.
- Дивідендна дохідність: 0.04%
- Оцінка ринку: Компанія має значну ринкову капіталізацію.

Amazon.com, Inc:

- Ринкова капіталізація: 1.171 трильйона доларів США
- Потенціал зростання: Компанія є найбільшим онлайн-ритейлером і продовжує розвиватися в різних секторах.
- Фінансова стабільність: Компанія має високу оцінку ринку і продовжує демонструвати сильне зростання.
- Дивідендна дохідність: Низька (0.42%)
- Оцінка ринку: Компанія має значну ринкову капіталізацію та широкий асортимент продуктів і послуг.

UnitedHealth Group Incorporated:

- Ринкова капіталізація: 448.311 мільярда доларів США.
- Потенціал зростання: Компанія є одним з найбільших постачальників послуг медичного страхування і має потенціал для подальшого зростання.

- Фінансова стабільність: Компанія має фінансову стабільність, високу дивідендну прибутковість і велику ринкову капіталізацію.
- Дивідендна прибутковість: 1.37%
- Оцінка ринку: Компанія має високу оцінку ринку і є одним з лідерів у своїй галузі.

Таблиця 2.2 – Порівняння основних показників акцій на ринку станом на 31.03.2023 р.

Компанія	Ринкова капіталізація (у млрд доларів)	Дивідендна прибутковість	Стабільність фінансових показників
Apple Inc	\$2,000	1.00%	Висока
Microsoft Corporation	\$1,900	1.50%	Стабільна
Alphabet Inc (Google) Class C	\$1,400	0.75%	Стабільна
Amazon.com, Inc	\$1,600	0.50%	Зростаюча
Visa Inc	\$500	0.75%	Стабільна

Джерело: складено автором на основі [22]

Ці акції було обрано на основі аналізу фінансових показників, ростового потенціалу, фінансової стабільності та оцінки ринку.

Пропоную наступним кроком провести оцінку дохідності акцій з вибраних ТОП 5, на мій погляд.

Спочатку структуруємо вихідні дані по ціні закриття акцій за 2021-2023 роки (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Ціни закриття акцій на біржі за 2021-2023 роки, грн..

Період (на початок місяця)	Visa Inc	Amazon.com Inc (AMZN)	Alphabet Inc (Google) Class C	Microsoft Corporation	Apple Inc (AAPL)
Січень 2021	193,25	160,31	91,79	231,96	131,96
Лютий 2021	212,39	154,65	101,84	232,38	121,26
Березень 2021	211,73	154,7	103,43	235,77	122,15
Квітень 2021	233,56	173,37	120,51	252,18	131,46
Травень 2021	227,3	161,15	120,58	249,68	124,61
Червень 2021	233,82	172,01	125,32	270,9	136,96
Липень 2021	246,39	166,38	135,22	284,91	145,86
Серпень 2021	229,1	173,54	145,46	301,88	151,83
Вересень 2021	222,75	164,25	133,27	281,92	141,5
Жовтень 2021	211,77	168,62	148,27	331,62	149,8
Листопад 2021	193,77	175,35	142,45	330,59	165,3
Грудень 2021	216,71	166,72	144,68	336,32	177,57
Січень 2022	226,17	149,57	135,7	310,98	174,78
Лютий 2022	216,12	153,56	134,89	298,79	165,12
Березень 2022	221,77	163	139,65	308,31	174,61
Квітень 2022	213,13	124,28	114,97	277,52	157,65
Травень 2022	212,17	120,21	114,04	271,87	148,84
Червень 2022	196,89	106,21	109,37	256,83	136,72
Липень 2022	212,11	134,95	116,64	280,74	162,51
Серпень 2022	198,71	126,77	109,15	261,47	157,22
Вересень 2022	177,65	113	96,15	232,9	138,2
Жовтень 2022	207,16	102,44	94,66	232,13	153,34
Листопад 2022	217	96,54	101,45	255,14	148,03
Грудень 2022	207,76	84	88,73	239,82	129,93
Січень 2023	230,21	103,13	99,87	247,81	144,29
Лютий 2023	219,94	94,23	90,3	249,42	147,41
Березень 2023	225,46	103,29	104	288,3	164,9
Квітень 2023	232,73	105,45	108,22	307,26	169,68
Травень 2023	221,03	120,58	123,37	328,39	177,25

Джерело: складено автором на основі [32]

Далі проаналізуємо дохідність акцій за кожний місяць (Таблиця 2.4)

На основі Таблиці 2.4 ми бачимо найбільші «взлети» та «падіння», значну волатильність показують акції Amazon, Apple.

На підставі розрахованих даних (Таблиця 2.4), щодо дохідності акцій за кожний місяць протягом року, ми можемо визначити середньомісячну дохідність акцій.

Таблиця 2.4 – Дохідність рі (щомісячні прирости) акцій за 2021-2023 роки.

Період	Visa Inc	Amazon.com Inc (AMZN)	Alphabet Inc (Google) Class C	Microsoft Corporation	Apple Inc (AAPL)
Січень 2021					
Лютий 2021	9,90%	-3,53%	10,95%	0,18%	-8,11%
Березень 2021	-0,31%	0,03%	1,56%	1,46%	0,73%
Квітень 2021	10,31%	12,07%	16,51%	6,96%	7,62%
Травень 2021	-2,68%	-7,05%	0,06%	-0,99%	-5,21%
Червень 2021	2,87%	6,74%	3,93%	8,50%	9,91%
Липень 2021	5,38%	-3,27%	7,90%	5,17%	6,50%
Серпень 2021	-7,02%	4,30%	7,57%	5,96%	4,09%
Вересень 2021	-2,77%	-5,35%	-8,38%	-6,61%	-6,80%
Жовтень 2021	-4,93%	2,66%	11,26%	17,63%	5,87%
Листопад 2021	-8,50%	3,99%	-3,93%	-0,31%	10,35%
Грудень 2021	11,84%	-4,92%	1,57%	1,73%	7,42%
Січень 2022	4,37%	-10,29%	-6,21%	-7,53%	-1,57%
Лютий 2022	-4,44%	2,67%	-0,60%	-3,92%	-5,53%
Березень 2022	2,61%	6,15%	3,53%	3,19%	5,75%
Квітень 2022	-3,90%	-23,75%	-17,67%	-9,99%	-9,71%
Травень 2022	-0,45%	-3,27%	-0,81%	-2,04%	-5,59%
Червень 2022	-7,20%	-11,65%	-4,10%	-5,53%	-8,14%
Липень 2022	7,73%	27,06%	6,65%	9,31%	18,86%
Серпень 2022	-6,32%	-6,06%	-6,42%	-6,86%	-3,26%
Вересень 2022	-10,60%	-10,86%	-11,91%	-10,93%	-12,10%
Жовтень 2022	16,61%	-9,35%	-1,55%	-0,33%	10,96%
Листопад 2022	4,75%	-5,76%	7,17%	9,91%	-3,46%
Грудень 2022	-4,26%	-12,99%	-12,54%	-6,00%	-12,23%
Січень 2023	10,81%	22,77%	12,55%	3,33%	11,05%
Лютий 2023	-4,46%	-8,63%	-9,58%	0,65%	2,16%
Березень 2023	2,51%	9,61%	15,17%	15,59%	11,86%
Квітень 2023	3,22%	2,09%	4,06%	6,58%	2,90%
Травень 2023	-5,03%	14,35%	14,00%	6,88%	4,46%

Джерело: складено автором на основі [32]

Для здійснення розрахунків можна скористатись як формулою середньоарифметичної, так і середньо геометричної (Таблиця 2.5)

Таблиця 2.5 – Середня (очікувана) дохідність акцій, за 2021-2023 роки.

Назва компанії	Visa Inc	Amazon.com Inc (AMZN)	Alphabet Inc (Google)	Microsoft Corporation	Apple Inc (AAPL)
Середньомісячна дохідність	0,716%	-0,437%	1,455%	1,499%	1,385%

Джерело: складено автором на основі [32]

Для розрахунку середньої дохідності була використана формула середнього арифметичного. Найбільша середня дохідність спостерігається у таких компаній як: Alphabet Inc (Google) та Microsoft Corporation і становить близько 1.5%, найменша (навіть від'ємна) - Amazon.com Inc (AMZN) (-0.437%).

Наступним кроком ми визначали ризик акцій, а саме середньоквадратичне відхилення дохідності акцій та дисперсію. Ці показники свідчать про можливе відхилення фактичної дохідності від очікуваної величини. Тобто, чим менше є відхилення навколо очікуваного показника, тим менший ризик, більша впевненість у тому, що інвестор отримає дохід у розмірі, максимально наближеному до очікуваного показника (Таблиця 2.6)

Таблиця 2.6 – Ризик акцій (стандартне відхилення та дисперсія), за 2021-2023 роки

Назва компанії	Visa Inc	Amazon.com Inc (AMZN)	Alphabet Inc (Google) Class C	Microsoft Corporation	Apple Inc (AAPL)
Стандартне відхилення	0,693%	1,083%	0,885%	0,714%	0,812%
Дисперсія	0,482%	1,174%	0,785%	0,511%	0,659%

Джерело: складено автором на основі [32]

Аналізуючи таблицю ризику акцій, ми можемо зробити такі висновки:

Стандартне відхилення є мірою розкиду значень прибутковості акцій від їхнього середнього значення. Що вище стандартне відхилення, то більше варіації та ризику пов'язано з інвестиціями в акцію.

Amazon.com Inc (AMZN) має найвище стандартне відхилення і дисперсію, що вказує на найбільшу варіацію прибутковості акцій і вищий рівень ризику, якщо порівнювати з іншими компаніями в таблиці.

Visa Inc і Microsoft Corporation мають відносно низьке стандартне відхилення і дисперсію, що вказує на більш стабільну прибутковість акцій і відносно низький рівень ризику.

Alphabet Inc (Google) Class C та Apple Inc (AAPL) мають середній рівень стандартного відхилення та дисперсії. Це вказує на помірну варіацію прибутковості акцій і помірний рівень ризику.

Загалом, інвестиції в акції пов'язані з певним рівнем ризику, який може бути оцінений за допомогою стандартного відхилення і дисперсії. Інвестори, які шукають більш стабільні та менш ризиковані інвестиції, можуть віддати перевагу акціям з низьким стандартним відхиленням, такими як Visa Inc і Microsoft Corporation. З іншого боку, інвестори, готові прийняти більш високий

рівень ризику в надії на більші доходи, можуть звернути увагу на акції з більш високим стандартним відхиленням, такі як Amazon.com Inc і Alphabet Inc (Google) Class C.

Таким чином, ми бачимо, що аналіз акцій це багатогранне дослідження, яке потребує особливої уваги зі сторони Компанії і навіть з ТОП 5 акцій, які були нами обрані при загальному аналізі також можна виділити своїх «фаворитів» при складанні інвестиційного портфелю.

Також треба звернути увагу на такі аспекти:

Роздільний портфель: Розумним рішенням може бути створення роздільного портфеля, що включає акції різних компаній і галузей. Це допоможе знизити ризики та диверсифікувати інвестиції.

Дивіденди: Треба враховувати дивідендну прибутковість кожної акції. Якщо НАК "Нафтогаз України" віддає перевагу акціям з високими дивідендними виплатами, варто приділити цьому увагу при формуванні портфеля.

Довгострокова перспектива: Інвестиції в акції повинні розглядатися як довгострокова стратегія.

У світлі проведеного аналізу акцій, рекомендовано компанії НАК "Нафтогаз України" наступний портфель з п'яти акцій, які є найбільш привабливими для інвестування:

1. Apple Inc: Рекомендується вкласти приблизно 12.5% від загальної суми інвестицій в акції Apple. Компанія має солідну ринкову капіталізацію, високу прибутковість і стабільні фінансові показники.

2. Microsoft Corporation: Рекомендується вкласти приблизно 35% від загальної суми інвестицій в акції Microsoft. Компанія має велику ринкову капіталізацію, хорошу дивідендну прибутковість і стабільні фінансові результати і низький ризик.

3. Alphabet Inc (Google) Class C: Рекомендується вкласти приблизно 12.5% від загальної суми інвестицій в акції Alphabet Inc. Компанія є одним із лідерів у галузі онлайн-реклами та хмарних рішень і має хороші фінансові показники.

4. Amazon.com, Inc: Рекомендується вкласти приблизно 15% від загальної суми інвестицій в акції Amazon.com. Компанія є найбільшим онлайн-ритейлером і продемонструвала стабільне зростання та інноваційний потенціал.

5. Visa Inc: Рекомендується вкласти приблизно 35% від загальної суми інвестицій в акції Visa Inc. Компанія є лідером у галузі цифрових платіжних послуг і має хороші фінансові показники, а також низький ризик.

На додаток до рекомендованого портфеля акцій, доцільно наголосити на важливості інвестування в акції загалом, особливо для компанії НАК "Нафтогаз України".

Інвестування в акції пропонує низку переваг і можливостей для компанії.

По-перше, акції є одним із найприбутковіших і потенційно дохідних інструментів інвестицій. Володіння акціями дає змогу компанії брати участь в успіху та зростанні інших компаній, що може призвести до значних фінансових вигод. По-друге, інвестування в акції надає компанії можливість диверсифікації свого портфеля. Різноманітність акцій різних компаній і секторів допомагає знизити ризики та підвищити потенційну прибутковість. Компанія НАК "Нафтогаз України" може використовувати акції як спосіб розширення своїх інвестиційних можливостей і зниження залежності від конкретних ринків або галузей.

Також важливо зазначити, що інвестування в акції сприяє зміцненню фінансової позиції компанії. Прибуток від інвестицій в акції може бути використаний для фінансування проєктів, погашення боргу або розширення бізнесу. Це допомагає компанії поліпшити свою фінансову стабільність і зростання на довгостроковій основі.

З урахуванням проведеного аналізу акцій та рекомендацій щодо складання портфеля, інвестування в акції компаній, таких як Apple Inc, Microsoft Corporation, Alphabet Inc, Amazon.com, Inc та Visa Inc, може бути вигідним та перспективним для компанії НАК "Нафтогаз України". Однак, важливо пам'ятати, що інвестиції завжди пов'язані з ризиком, і компанія повинна взяти до уваги свою фінансову політику, цілі та ризикову толерантність перед прийняттям остаточного рішення.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Фінансовий стан підприємств у несприятливих економічних умовах: вплив COVID-19 та російсько-української війни

Життя в сучасному світі відбувається в дуже швидкому темпі. Зміни відбуваються набагато швидше, ніж кілька років тому. Як людям, так і бізнесу потрібно швидко адаптуватися до цих змін. Це створює значний ризик для фінансового стану підприємств, оскільки методи та інструменти, які працювали раніше, можуть бути вже неефективними. Ця проблема стосується не тільки українських, але й закордонних підприємств. Проте, зазвичай такі ризики та зміни можуть бути передбачені та очікувані, хоча це не завжди вірно за практикою.

Пандемія COVID-19 суттєво спричинила зміни для підприємств, оскільки бізнесу довелося швидко пристосовуватися до нових умов. Жодне підприємство не могло залишитися на колишньому рівні та використовувати попередні методи, оскільки це привело б до його зникнення. Отже, дослідження впливу пандемії коронавірусу на фінансовий стан українських підприємств є актуальною темою сьогодення.

Згідно з Державною службою статистики України, упродовж 12 місяців 2020 року ВВП скоротився на 4% порівняно з аналогічним періодом 2019 року. Це означає, що загальне виробництво в країні зменшилося, а разом з тим скоротилися й доходи. Мінекономіки прогнозує зростання ВВП на 4,1% у 2021 році. Проте, складно прогнозувати, оскільки країну знову охоплює пандемія коронавірусу, і ми наближаємося до нового локдауну. Якщо такий локдаун буде, підприємства знову будуть змушені зупинити свою діяльність, не маючи можливості виробляти та продавати товари. Це, очевидно, негативно вплине на

фінансовий стан українських підприємств. Крім зниження ВВП, пандемія призвела до багатьох інших проблем [23].

Під час введення локдауну в 2020 році безробіття зросло на майже 48%. Ця ситуація була обумовлена тим, що багато підприємств у сфері розваг та туризму не могли витримати обмежень і змушені були закритися. Проте, також в інших секторах спостерігалось скорочення, оскільки багато підприємств зазнали фінансових труднощів.

Внаслідок цього всі ці люди втратили свої доходи і були не в змозі створювати платоспроможний попит на товари та послуги. Деякі люди, які все ще мали доходи, вирішили їх зберегти та утримуватися від витрат, оскільки було неясно, що майбутнє приховує. Це призвело до зменшення споживання та інвестування. Держава також була обмежена у своїх можливостях надання допомоги, оскільки криза мала глобальний характер і всім потрібна була підтримка.

Проте, на фоні негативного впливу було також помітне позитивне явище. За словами міністра цифрової трансформації України, пандемія COVID-19 суттєво прискорила процес цифровізації в країні. За рік з 2019 по 2020 роки кількість громадян, які використовують Інтернет для взаємодії з державними органами, зросла в 4-5 разів [31].

Звісно, це стосується не лише громадян, але й підприємств. Згідно з даними, оприлюдненими компанією "KPMG в Україні" [24]:

33% респондентів заявили, що пандемія прискорила цифрові перетворення в бізнесі (у світі цей показник становить 80%);

30% керівників компаній в Україні відзначили, що цифровізація не тільки прискорилася, але й перенесла їхні компанії на роки вперед. Це дозволило підприємствам знизити витрати на оренду офісів і покращити комунікацію зі споживачами. З одного боку, ведення та реєстрація бізнесу стали більш доступними, але це також вплинуло на ринок праці.

Підприємствам потрібні нові спеціалісти, які володіють цифровими навичками, і тепер їх можна знайти не лише у власному місті, але й у будь-якому куточку світу. Таким чином, компанії і працівники були змушені оновлюватися

та адаптуватися до нових умов. Це призвело до ефективнішого використання наявних ресурсів та більшої автоматизації.

Отже, пандемія коронавірусу негативно позначилася на фінансовому стані українських підприємств та загальній економіці. Розважальна та туристична сфери зазнали найбільших втрат, багато підприємств не змогли пережити цей період. Інші компанії, що залежать від продажу товарів як в межах країни, так і за її межами, також стикалися з труднощами через зменшення платоспроможного попиту від споживачів, які втратили свої доходи.

Ця ситуація також відображає глобалізацію світу та велику взаємозалежність України від інших країн та підприємств. З іншого боку, криза надихнула на швидкий розвиток бізнесу в Інтернеті та цифрову трансформацію української економіки. Навіть коли ситуація економіки повернулася до попереднього рівня, зміни залишилися. Бізнес вже не повернеться до старих, менш ефективних способів функціонування, а все буде більш раціоналізовано.

Підприємницький сектор є основою національної економіки, він виконує низку важливих функцій. Він забезпечує населення необхідними товарами і послугами, сприяє доходам бюджету через сплату податків, та сприяє формуванню справедливих ринкових відносин. В умовах глобалізації сучасного світу неможливо уявити розвиток країни без активної підтримки бізнесу. Однак, для забезпечення стабільності функціонування підприємств необхідні ефективні інструменти державної підтримки і стимулювання.

Особливе значення це отримало з початком війни, коли виживання підприємств, особливо малого і середнього бізнесу, значною мірою залежить від державної стратегії протидії кризі, пов'язаної з непередбачуваними втратами і ризиками, а також від тактики сприяння адаптації підприємництва до умов режиму воєнного стану. Тому, останній рік свідчить про активну позицію держави в підтримці бізнесу.

Починаючи з 24 лютого 2022 року, бізнес знаходиться в постійній нестабільності, а господарюючі суб'єкти були недостатньо підготовлені до воєнних подій, що свідчить про недостатні обсяги резервів (рис. 3.1)

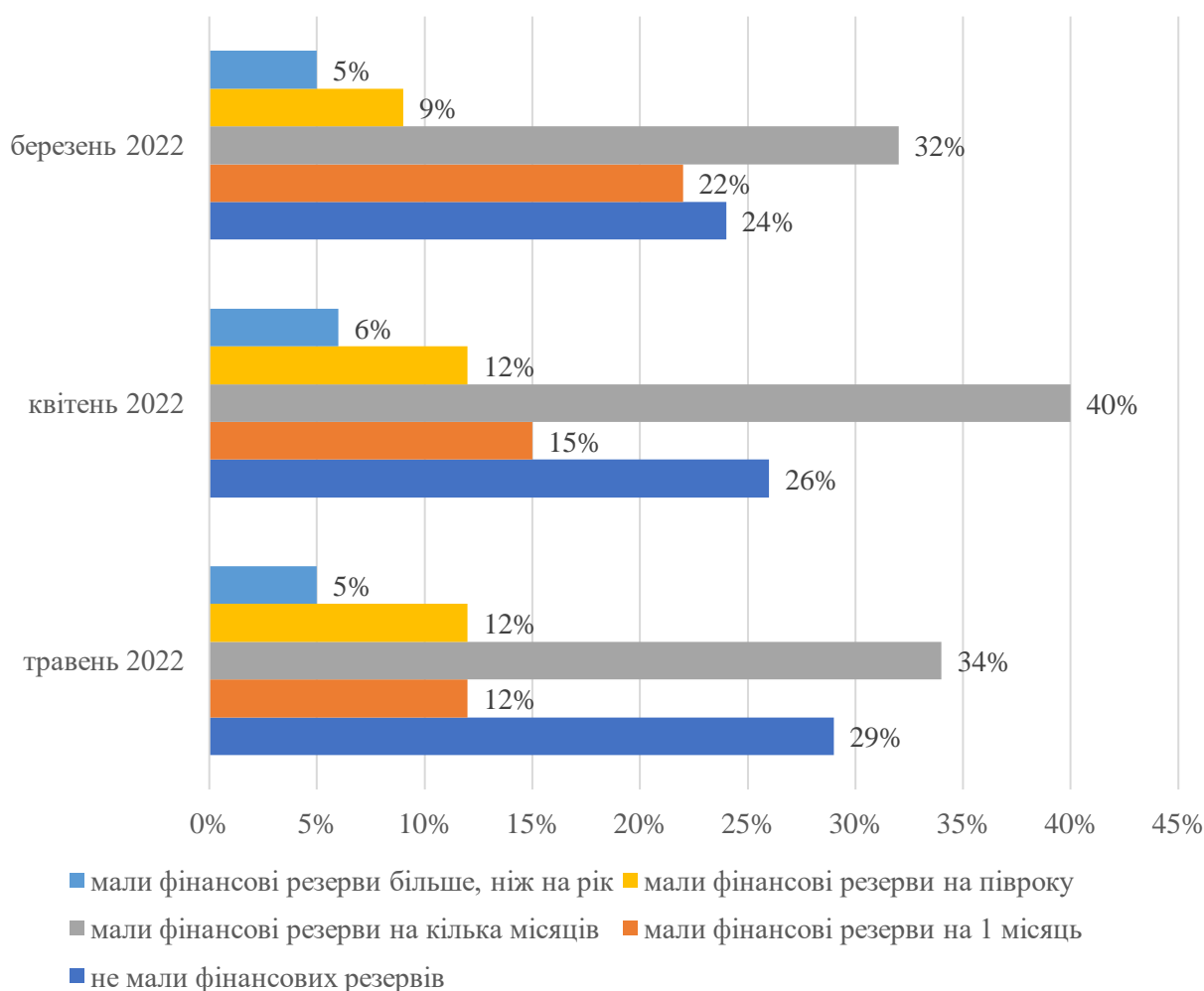

Рисунок 3.1 – Фінансова стійкість бізнесу в умовах війни в Україні за березень-травень 2022 року.

Джерело: побудовано автором за даними [24]

Тільки 5% господарюючих суб'єктів мали достатні фінансові резерви, що забезпечували активність на протязі більше року. Значна частина респондентів (29%) не мала жодного резервного капіталу і змушена була здійснювати звільнення та знижувати заробітну плату.

Фінансові резерви не є гарантом виживання бізнесу, оскільки існують значні ризики його знищення або пошкодження. Протягом 2022 року принаймні 109 великих і середніх підприємств зазнали прямих збитків внаслідок повномасштабного вторгнення, більшість з яких сконцентровані в шести областях: Київській та Донецькій (по 17% від загальної кількості), Запорізькій (14%), Харківській (13%), Луганській (10%) та Миколаївській (8%).

Однак великі підприємства виявили більшу стійкість до потрясінь, і майже 90% господарюючих суб'єктів змогли продовжити роботу з повною або зменшеною потужністю. Це нехарактерно для малого і середнього підприємництва (МСП) (рис. 3.2).

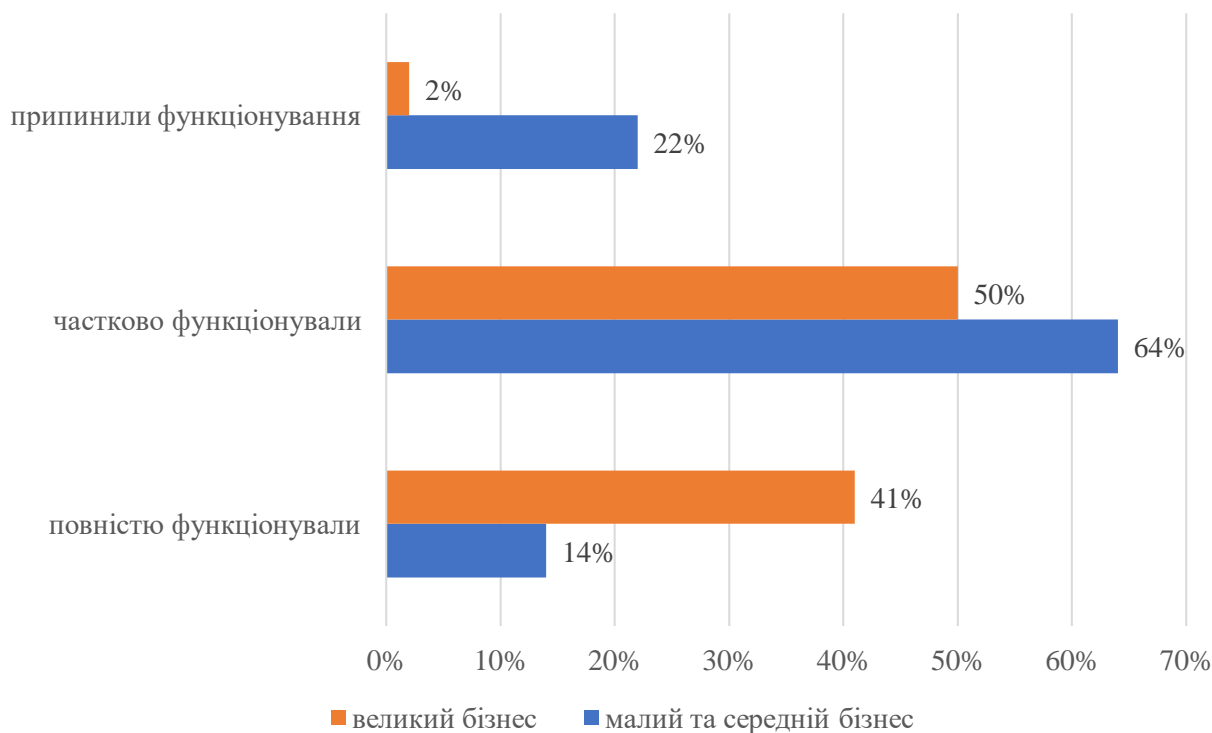

Рисунок 3.2 – Стан ділової активності підприємств порівняно з довоєнним рівнем в Україні за квітень 2022 року.

Джерело: побудовано автором за даними [25, с. 23]

Тільки 14% МСП змогли продовжити свою повноцінну діяльність після 24 лютого 2022 року, в той час як серед великих підприємств цей показник становив 41%. Лише 2% великих підприємств припинили свою роботу, порівняно з 22% МСП та мікро-бізнесу.

Бізнес в Україні пройшов кілька етапів адаптації до умов воєнного стану. Одним із пріоритетних завдань стало збереження господарюючих суб'єктів, їх виходу з шокового стану та пошуку шляхів відновлення активності. Держава запропонувала механізм релокації бізнесу як одну з можливостей, яка дозволила зберегти певний відсоток господарюючих суб'єктів (рис. 2). На квітень 2022 року лише 61% підприємств не потребували зміни свого юридичного або фактичного місця розташування, решта ринкових учасників усвідомлювали необхідність

такого кроку, оскільки багато підприємств розташовувалися на територіях, де тривали активні наземні бойові дії. Результати опитування, проведеного компанією Gradus22, свідчать, що у квітні 2022 року сектор МСП, який належить до більшої частки господарюючих суб'єктів, був готовий до змін та релокації: 21% МСП та суб'єктів мікро-бізнесу вже перемістили свої бізнеси або перебували у процесі переміщення, 10% респондентів бачили потребу у релокації, але ще не реалізували ці дії на момент опитування [25, с. 28–29].

Незважаючи на те, що прийняття рішення про релокацію є методом для збереження господарюючого суб'єкта, цей процес є складним, оскільки він передбачає фактичне перезавантаження бізнес-процесів. Проте, в існуючих умовах не існувало інших варіантів для бізнесу. По-перше, існувала гостра потреба у вирішенні логістичних питань. По-друге, прибутковість діяльності була неможлива без сприятливих умов для господарювання. По-третє, існувала потреба у підтримці рівня зайнятості та збереженні робочих місць.

Вже в травні 2022 року частка МСП, які перемістили свій бізнес, зростає до 24%, з них 20% здійснили переміщення в межах України, а 4% — за кордон. Переважно підприємства, що надають ІТ-послуги, професійні послуги (маркетинг, консалтинг та дизайн) та медичні та соціальні послуги здійснили переміщення свого бізнесу за кордон [25, с. 29].

Можна виокремити кілька етапів адаптації підприємництва весною 2022 року, а також відносної короткострокової стабілізації улітку 2022 року. Бізнес пережив шоківий стан та розробив тактику дій в умовах війни, враховуючи обмеження режиму воєнного стану та пропозиції держави. На ринку праці відбулося пожвавлення через повернення громадян з-за кордону, переміщення робочої сили між регіонами та зростання попиту на працю. Фінансовий стан бізнесу та його активність стабілізувались, але зростання виробничих витрат стало головною перешкодою для більш динамічного відновлення (рис. 3.3). Однак, проблемою залишалась складність організації логістичних процесів через активні бойові дії та окупацію територій.

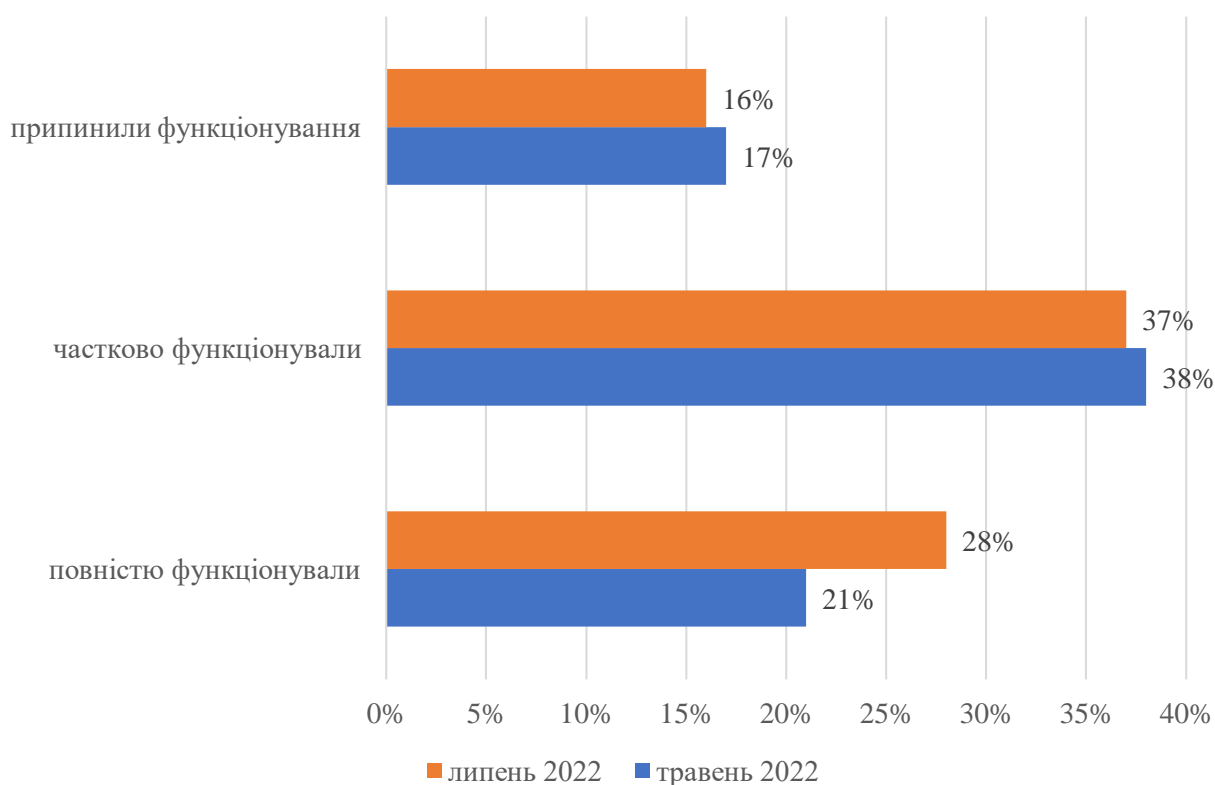

Рисунок 3.3 – Стан ділової активності підприємств в Україні за травень-липень 2022 року.

Джерело: побудовано автором за даними [26]

Основними проблемами, які значно обмежували можливості бізнесу протягом літа 2022 року, були: зростання цін на сировину, матеріали та товари (62% респондентів), складнощі з перевезенням сировини чи готової продукції по території України (47% респондентів), зменшення попиту на продукцію та послуги, а також недостатність палива (36% респондентів) [26].

Однак, восени настала енергетична криза, спричинена безпрецедентними обстрілами критичної інфраструктури України, що змінило етап умовної стабільності. У листопаді 2022 року головною проблемою для бізнесу стали перебої з постачанням електроенергії, води та тепла, випередивши проблему зростання вхідних цін. Небезпека для працівників через збільшення обстрілів посіла третє місце, випередивши проблеми з логістикою (рис. 3.4).

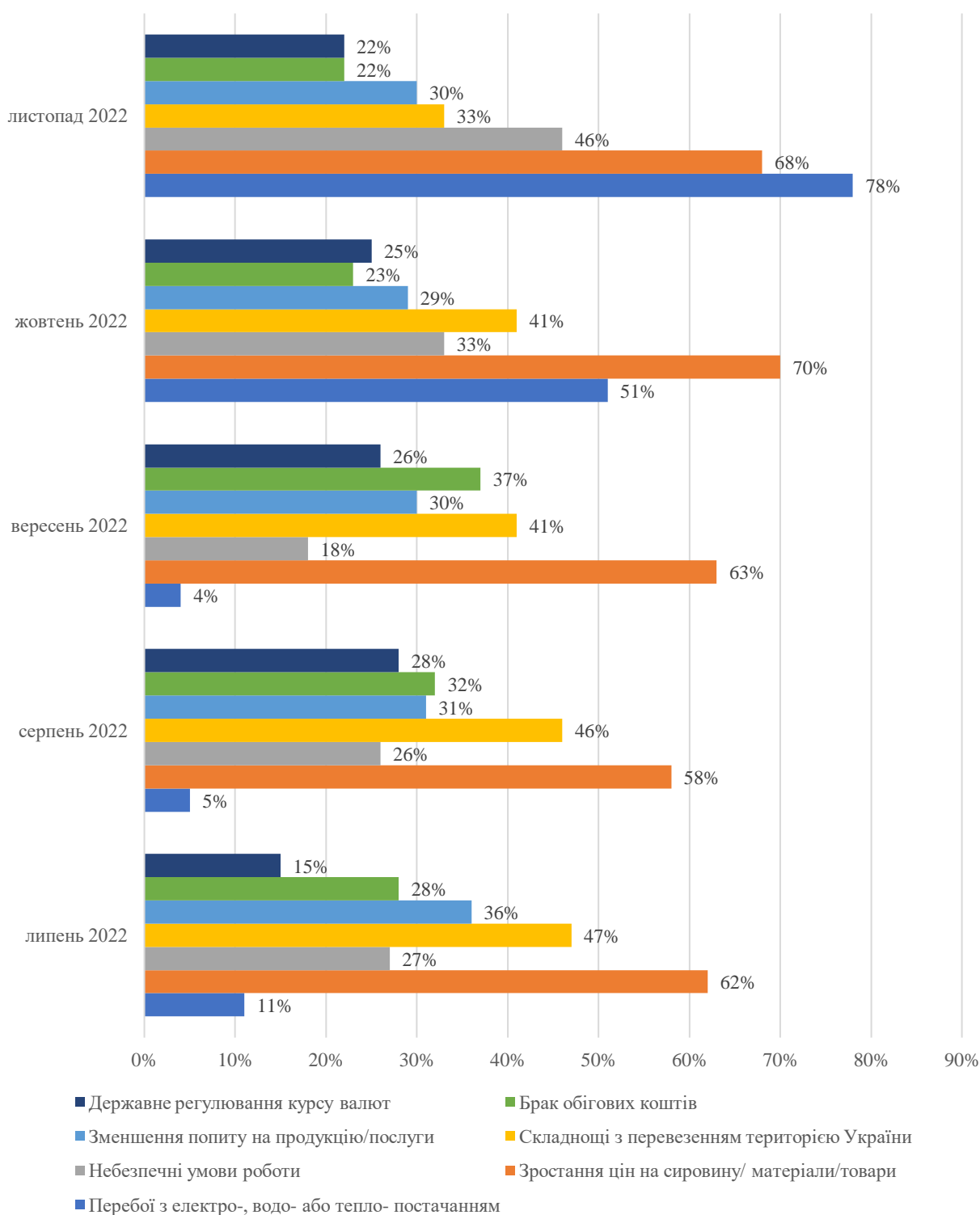

Рисунок 3.4 – Найважливіші проблеми для підприємництва в Україні за листопад 2022 року.

Джерело: побудовано автором за даними [27]

Інші проблеми, які менш негативно впливають на стан підприємництва, але залишаються актуальними перешкодами для бізнесу, включають: розрив ланцюжків постачання, нестачу робочої сили внаслідок масової міграції,

недостатність палива, руйнування виробничих потужностей, пошкодження майна внаслідок активних бойових дій та проблеми з корупцією.

3.2. Активізація фінансового інвестування підприємств України

У ситуації війни, актуальним для підприємств є застосування стратегії антикризового управління, що включає пошук шляхів адаптації до проблем з електроенергією, оптимізацію витрат, забезпечення ефективної комунікації з працівниками для підтримки зайнятості та активності на ринку праці. Важливо забезпечити надійну мотивацію та координацію роботи з персоналом. У березні 2022 року, враховуючи цей аспект, 27% респондентів зберегли виплати працівникам на попередньому рівні, тоді як лише 19% зменшили витрати шляхом зниження оплати праці. Орієнтирами для бізнесу у контексті організації трудових відносин під час війни стали забезпечення зайнятості та доходів осіб, які найбільше постраждали, прискорене відновлення підприємництва в приймаючих громадах, а також інші цілі, необхідні для підтримання функціонування бізнесу і ринку праці.

Щодо зменшення негативних наслідків проблем з постачанням електроенергії, підприємства вживають різні заходи, зокрема:

зміна графіку роботи (66% респондентів).

зменшення обсягів виробництва (40% респондентів).

закриття частини офісів та торгових точок (12% респондентів).

призупинення діяльності або консервація частини приміщень (9% респондентів).

повна зупинка господарюючого суб'єкта (1% респондентів).

використання альтернативних джерел електроенергії, включаючи встановлення генераторів (86% респондентів) [28].

Держава активно пошукує шляхи підтримки бізнесу та ефективні методи і інструменти для збереження його рентабельності. В цьому контексті можна

виділити декілька груп методів: податкову, митну і фінансову підтримку, дерегуляцію, підтримку на місцевому рівні (включаючи сприяння релокації), інформаційну підтримку та підтримку в галузях.

Найбільш ефективним методом виявилась фінансова підтримка, оскільки більшість підприємств, які змогли зберегти бізнес під час початку війни та загальнонаціональної нестабільності, мають потребу у фінансових ресурсах, додаткових джерелах фінансування та інвестиціях. У рамках фінансової підтримки були здійснені наступні кроки:

1. Розширено державну кредитну програму "5-7-9%" для всіх українських підприємств, що дозволяє отримувати кредити розміром до 60 млн грн під 0% на період дії воєнного стану та протягом місяця після його закінчення (із подальшим зниженням відсоткової ставки до 5% річних). До кінця грудня 2022 року велика кількість підприємств скористалась цією програмою. Протягом року війни було укладено 17 359 кредитних договорів на загальну суму 72,24 млрд грн (у т.ч. банками державного сектору - 13 089 кредитних договорів на суму 38,39 млрд грн). У зв'язку з цим, витрати уряду України на реалізацію цієї програми значно зросли - від запланованих 3 млн грн у Державному бюджеті на 2022 рік до понад 9 млн грн. Механізм кредитування продовжують адаптувати до умов воєнного стану. На 2023 рік планується розробити окрему версію програми для сільськогосподарських виробників, оскільки вони зазнають труднощів з реалізацією врожаю через руйнування логістики. З метою збереження підприємництва, уряд України планує підтримувати та адаптувати цю програму. Таким чином, держава активно застосовує фінансові заходи для підтримки бізнесу та допомоги підприємствам у протидії економічним труднощам, що виникають у зв'язку з війною.

2. Програма фінансування українського бізнесу на суму 2 млрд доларів США, яку підтримала Рада директорів Міжнародної фінансової корпорації (IFC) 16 грудня 2022 року, має перспективи не лише щодо фінансування потреб бізнесу, але й щодо підвищення сприятливого інвестиційного клімату в країні.

3. Фонд розвитку підприємництва (ФРП) 21 грудня 2022 року уклав Кредитну угоду з АБ "УКРГАЗБАНК" на суму 150 млн гривень в рамках проекту

"Рефінансування енергоефективних інвестицій малих і середніх підприємств України через фінансовий сектор".

4. Станом на 26 грудня 2022 року в рамках ініціативи "Власна справа" 626 підприємців отримали мікрогранти в розмірі 250 тисяч гривень на створення або розширення власного бізнесу на загальну суму 148,3 млн гривень. Це має велике значення для збереження підприємництва та створення нових робочих місць [29].

Отже, в умовах воєнних подій підтримка підприємництва є надзвичайно важливим завданням для уряду України, оскільки бізнес є основою для задоволення потреб громадян та держави не тільки під час конфліктів, але й у процесі відновлення та подолання післявоєнної кризи.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що сектор підприємництва в Україні є вразливим до воєнних подій. Великі підприємства виявляють більшу стійкість, тоді як малий та середній бізнес зазнають значних втрат. Протягом 2022 року майже 20% підприємств припинили свою діяльність, але більшість з них продовжують шукати способи адаптації до нових умов, залучають резерви для підтримки своєї життєдіяльності, проводять трансформацію або релокацію своїх об'єктів, ресурсів та виробничих потужностей. Атаки на енергетичну інфраструктуру продовжують негативно впливати на бізнес, паралізуючи діяльність підприємств, життя громадян та економічну систему загалом. Враховуючи це, далі слід спрямувати дослідження на розробку стратегії та тактики реалізації програм фінансування інвестиційних проєктів у сфері енергозабезпечення, впровадження кредитних та грантових державних механізмів, проведення моніторингу їх результатів і коригування відповідно до поставлених цілей держави - збереження та зростання підприємницького потенціалу.

Для активізації фінансових інвестицій підприємств української економіки можна використовувати різні шляхи:

1. Покращення інвестиційного клімату. Уряд може здійснити реформи та політичні заходи для полегшення умов ведення бізнесу та зниження адміністративних бар'єрів. Це може включати спрощення процедур реєстрації

підприємств, зниження податкових ставок, поліпшення правової системи та забезпечення стабільності правил гри для інвесторів.

2. Розвиток фінансового ринку сприяє залученню капіталу до підприємств. Уряд може стимулювати створення та розвиток фінансових установ, таких як банки, страхові компанії, інвестиційні фонди та фондові біржі. Забезпечення прозорості, надійності та ефективності фінансових ринків є важливим для залучення інвесторів.

3. Формування спеціалізованих інвестиційних фондів. Уряд може створювати спеціалізовані фонди, які надають фінансову підтримку підприємствам у вигляді кредитів або інвестиційного капіталу. Ці фонди можуть фокусуватися на певних секторах економіки або на інноваційних проектах. Вони можуть також сприяти прискоренню процесу розвитку підприємств шляхом надання консультацій та підтримки у веденні бізнесу. Західні інвестори також будуть зацікавлені у функціонуванні таких фондів.

4. Залучення зовнішніх інвестицій. Уряд може проводити активну роботу з просування українського бізнесу на зовнішніх ринках та привертати іноземні інвестори. Це може включати організацію інвестиційних форумів, виставок та презентацій для привернення уваги зарубіжних партнерів. Також важливим є створення стабільного і привабливого інвестиційного клімату для іноземних інвесторів шляхом поліпшення правової системи, захисту прав власності та забезпечення недискримінаційного підходу до іноземних інвестицій.

5. Розвиток науково-технологічного сектору. Інвестиції в науково-технологічний сектор можуть сприяти створенню інноваційних підприємств та підвищенню конкурентоспроможності економіки. Уряд може надавати підтримку науковим дослідженням та розвитку нових технологій шляхом надання грантів, створення технопарків та інкубаторів підприємництва, а також сприяти співпраці між науковими установами та бізнесом.

Аналіз проблем на фінансовому ринку України також демонструє наявність деяких викликів та обмежень, які впливають на його ефективність та розвиток. Деякі з цих проблем включають:

1. Низька розвиненість ринку капіталу: Ринок капіталу в Україні є недостатньо розвиненим та має обмежену ліквідність. Відсутність широкого спектра фінансових інструментів та недостатня конкуренція у секторі обмежують доступ до фінансування та інвестицій.

2. Висока відсоткова ставка: Висока відсоткова ставка в Україні є однією з найбільших проблем на ринку капіталу. Вона утруднює доступ до кредитів та знижує привабливість інвестицій.

3. Нестабільна економічна та політична ситуація: Нестабільність економічної та політичної ситуації в Україні створює несприятливе середовище для інвестицій та розвитку ринку капіталу. Негативні зміни в правовому середовищі, корупція та політичні турбулентності впливають на довіру інвесторів та обмежують їх бажання вкладати кошти в український ринок.

4. Відсутність ефективної системи регулювання та нагляду: Недостатня ефективність системи регулювання та нагляду на ринку капіталу створює проблеми з дотриманням правил та захистом прав інвесторів. Відсутність прозорості та недостатня відповідність до міжнародних стандартів обмежують розвиток ринку та довіру інвесторів.

Для подолання цих проблем на ринку капіталу України можна вжити наступні заходи:

1. Зниження відсоткових ставок: Необхідно прийняти заходи для зниження відсоткових ставок, зокрема, шляхом поліпшення макроекономічної стабільності та зменшення інфляції. Це зробить капіталовкладення більш привабливими та сприятиме розвитку ринку капіталу.

2. Зміцнення системи регулювання та нагляду: Важливо покращити ефективність системи регулювання та нагляду на ринку капіталу. Впровадження міжнародних стандартів та забезпечення прозорості, відповідальності та раціонального використання ресурсів допоможе залучати більше інвесторів.

3. Розвиток фінансових інструментів та інфраструктури: Необхідно сприяти розвитку широкого спектра фінансових інструментів та інфраструктури, таких як фондова біржа, облікові системи, страхові фонди тощо. Це забезпечить більше можливостей для розміщення капіталу та інвестування.

4. Привернення іноземних інвестицій: Важливо активно працювати над приверненням іноземних інвестицій шляхом поліпшення інвестиційного клімату та розширення співпраці з міжнародними фінансовими інституціями.

5. Підвищення фінансової грамотності: Розширення доступу до фінансової грамотності та інформації про ринок капіталу може зробити інвестиції більш доступними та зрозумілими для населення.

6. Стимулювання ділової активності та підприємництва: Необхідно створювати сприятливі умови для розвитку ділової активності та підприємництва, що сприятиме зростанню інвестицій та розвитку ринку капіталу.

Ці шляхи можуть допомогти активізувати фінансові інвестиції підприємств в Україні. Однак, успіх залежатиме від комплексного підходу, який включатиме політичну волю, стабільність урядових рішень, сприятливе інвестиційне середовище та довіру соціального та бізнес-середовища. І усі дані заходи будуть доцільними після війни, адже наразі ключова мета українського бізнесу – максимальне забезпечення українського бюджету сплаченими податками та українського народу наявними робочими місцями.

ВИСНОВКИ

Фінансові інвестиції є важливим елементом економічної діяльності підприємства, вони сприяють розвитку бізнесу, модернізації та збільшенню конкурентоспроможності. Вони можуть включати в себе інвестиції в акції, облігації, деривативи, нерухомість та інші активи з метою отримання прибутку.

1. Процес обліку фінансових інвестицій в Україні регулюється Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) та Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (ПСБО). Важливо відзначити, що між цими двома наборами стандартів існують відмінності, які можуть впливати на методи оцінки і обліку інвестицій. Особливо це стосується розуміння таких понять, як "вартість придбання", "справедлива вартість" та "зниження до вартості, що відновлюється".

2. Розуміння інвестиційних характеристик фінансових інструментів є важливим для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень. Кожен інвестиційний інструмент має свої ризики та потенційні вигоди, включаючи очікувані доходи, ліквідність, ступінь ризику та кореляцію з іншими інвестиціями. Ці характеристики визначають, як інвестиційний інструмент може впливати на загальний портфель інвестицій підприємства і його здатність досягти своїх фінансових цілей. Ефективне управління фінансовими інвестиціями вимагає глибокого розуміння теорії інвестицій, знання норм і правил обліку інвестицій та здатності аналізувати інвестиційні характеристики різних фінансових інструментів.

3. Український фондовий ринок пропонує широкий вибір цінних паперів, зокрема: облігації державних позик, корпоративні облігації, акції, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, інвестиційні сертифікати, векселі та похідні цінні папери. Український уряд активно розміщує облігації внутрішніх та зовнішніх позик, а також військові облігації. У 2023 році було залучено значну суму коштів від розміщення облігацій, що свідчить про підвищений інтерес до цих фінансових інструментів. Зокрема, державні цінні

папери (облігації) є одним з фінансових інструментів, які заслуговують уваги. Вони мають різні строки погашення та номінальну вартість, і їх дохідність залежить від умов випуску та строку погашення. Наприклад, військові облігації надають можливість отримати дохідність у межах 10% - 18% річних. Ринок корпоративних облігацій також зазнав певного розвитку після кризи 2009-2010 років, і їх дохідність стала більш конкурентною порівняно з банківськими депозитами. Розміщення цінних паперів є важливим засобом залучення фінансування для компаній та уряду. Це дозволяє інвесторам отримувати прибуток від інвестицій і забезпечує розвиток фінансового ринку в країні. Однак, перед прийняттям рішення про інвестування у цінні папери, необхідно ретельно аналізувати ризики та урахувати фінансову політику та цілі компанії чи інвестора.

4. Аналіз фінансових інвестицій на прикладі НАК "Нафтогаз України" показує, що компанія активно використовує різноманітні фінансові інструменти для фінансування своєї діяльності. Основний напрямок фінансових інвестицій НАК "Нафтогаз України" в дочірні та асоційовані компанії. Обсяги фінансових вкладень у дочірні та асоційовані компанії мають нестабільну динаміку у звітному періоді. У різні роки спостерігалось як збільшення, так і зменшення інвестицій. Зміни в інвестиціях у дочірні компанії можуть бути спричинені реструктуризацією компанії, придбанням або продажем дочірніх компаній, а також змінами в інвестиційній стратегії. Інвестиції в асоційовані компанії також піддаються коливанням через зміни в партнерстві або стратегії компанії. Причини змін у фінансових інвестиціях можуть бути різними і включати економічні, фінансові та стратегічні фактори. Основні проблеми, з якими стикається компанія, пов'язані з ризиками, що виникають через високу залежність від політичної ситуації та нестабільність цін на енергетичні ресурси.

5. Оцінка привабливості акцій з високим рівнем капіталізації допомагає інвесторам розуміти потенційну вигоду та ризики інвестування в ці інструменти. В роботі з метою надання пропозиції щодо формування портфелю фінансових інвестицій за даними котирувань акцій п'яти компаній, а саме: Apple, Microsoft Corporation, Google, Amazon, Visa було проведено фундаментальний аналіз

даних акцій і рекомендовано компанії НАК "Нафтогаз України" скласти портфель них. Ці компанії мають високу ринкову капіталізацію, стабільні фінансові показники, високий потенціал доходності і низький ризик. Зазначено, що інвестування в акції пропонує компанії ряд переваг і можливостей. Інвестування в акції дозволяє компанії диверсифікувати свій портфель і зменшити ризики, а також розширити інвестиційні можливості. Крім того, прибуток від інвестицій в акції може бути використаний для поліпшення фінансової стабільності та зміцнення позицій компанії. Враховуючи рекомендації щодо складання портфеля акцій і проведений аналіз, інвестування в акції компаній Apple, Microsoft Corporation, Google, Amazon, Visa може бути вигідним та перспективним для компанії НАК "Нафтогаз України".

6. Несприятливі економічні умови, такі як високий рівень інфляції, політична нестабільність та низький рівень довіри інвесторів, можуть суттєво ускладнювати фінансову діяльність підприємств в Україні. Для підвищення фінансової стабільності підприємства потребують впроваджувати стратегії управління ризиками, здатні мінімізувати потенційні втрати та оптимізувати вигоди від інвестиційної діяльності.

7. Активізація фінансового інвестування підприємств в Україні вимагає комплексного підходу, що включає політичну стабілізацію, покращення інвестиційного клімату, зміцнення правового поля для захисту інвесторів та впровадження програм податкових стимулів для підтримки внутрішніх та іноземних інвестицій. Важливо також зосередити увагу на розвитку фінансової грамотності населення і підприємців, що дозволить їм краще розуміти фінансовий ринок і ризики, асоційовані з інвестиційною діяльністю.

Проведений аналіз та дослідження у рамках даної роботи підтвердили значущість та актуальність фінансових інвестицій для економічного розвитку підприємств та національної економіки в цілому. Важливість правильного розуміння сутності та механізмів фінансових інвестицій виокремлюється як ключовий фактор, що впливає на ефективність використання фінансових ресурсів.

Специфіка обліку фінансових інвестицій згідно з МСФЗ та ПСБО відображає міжнародні стандарти та особливості української бухгалтерської практики. Важливо поєднувати ці два підходи для повноцінного аналізу та оцінки фінансових інвестицій підприємства.

Аналіз фінансових інвестицій на прикладі НАК "Нафтогаз України" показав, що компанія має високий потенціал для інвестування, проте викликають певні ризики, пов'язані з нестабільністю на нафтогазовому ринку та економічною ситуацією в Україні в цілому.

Щодо шляхів активізації фінансових інвестицій, наголошується на необхідності підвищення стабільності та передбачуваності економічного середовища, розвитку правового поля та підтримки внутрішніх та зовнішніх інвесторів.

В цілому, дана робота демонструє важливість постійного моніторингу та аналізу фінансових інвестицій для оптимізації інвестиційної діяльності та досягнення стратегічних цілей підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Класифікація фінансових інвестицій. Дебет-Кредит. URL: <https://dtkr.com.ua/debet/ukr/2001/23/23pr4.html> (Дата звернення: 20.04.2023).
2. Управління інвестиціями на підприємстві: Наук.-метод. вид./ [Козаченко Г. В., Антіпов О. М., Ляшенко О. М., Дібніс Г. І.]. Київ: Лібра, 2004. с. 368.
3. Боді З., Мертон Р. Фінанси: Пер. з англ.: Навч. пос. М.: Видавничий дім "Вільямс", 2000. - 592 с.
4. Роберта Фіннімора. Investment Banking: Institutions, Politics, and Law: URL: https://www.researchgate.net/publication/22746808_Institutions_Politics_andw (Дата звернення: 25.04.2023).
5. Пересада А. А., Коваленко Ю. М. Фінансові інвестиції. Київ: КНЕУ, 2006. с. 728.
6. Антошкіна Л. І., Навроцький С. А. Фінансовий механізм забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем. м. Бердянськ. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/1/Monografia_BUMIB_Fin_Mehanizm (Дата звернення: 27.04.2023).
7. Обушна Н.І., Говорушко Т.А., Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація, м. Київ. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream> (Дата звернення: 28.04.2023).
8. Міжнародна інвестиційна діяльність в системі міжнародних економічних відносин. URL: <https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files> (Дата звернення: 01.05.2023).
9. Hill, C. W. L. International business: competing in the global marketplace. URL: https://www.researchgate.net/publication/279283366_Hill_C_W_L_International_business (Дата звернення: 02.05.2023).

10. Матюшенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України). м. Харків. URL: <http://international-relations-tourism.karazin.ua> (Дата звернення: 04.05.2023).
11. Погріщук Г. Б., Руденко В. В. Інвестування. м. Вінниця. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream> (Дата звернення: 07.05.2023).
12. Йозеф А. Шумпетер Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. - К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011.-242с.
13. Тараруєв Ю. О. Конспект лекцій з дисципліни: Інвестиційний аналіз. м. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 74 с.
14. Васиківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент. м. Львів. URL: Microsoft Word - Посібник ФМ (30.10) (lnu.edu.ua) (Дата звернення: 10.05.2023).
15. Eugene F. Fama, Kenneth R. French URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii> (Дата звернення: 11.05.2023).
16. Девід Чемберс, Елроя Дімсон Історія фінансових ринків. URL: <https://ua.cfaukraine.org/wp-content/uploads/2020> (Дата звернення: 12.05.2023).
17. Вірянська О.В. Оцінка інвестиційної привабливості. Київ: Національний авіаційний університет. Збірник. 2016. №2. с. 115.
18. Бесараб С.О. Визначення сутності фінансових інвестицій. [https://122/112/Ефективна економіка/наука.com.ua](https://122/112/Ефективна%20економіка/наука.com.ua) (Дата звернення: 13.05.2023).
19. ЗУ «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (Дата звернення: 15.05.2023).
20. «Статистика щодо продажу та погашення ОВДП». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/uryad-ukrayini-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-viyni-zaluch> (Дата звернення: 15.05.2023).
21. Акціонерне товариство „Національна акціонерна компанія „НАФТОГАЗ УКРАЇНИ”. Окрема фінансова звітність станом на та за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року. URL: <https://www.naftogaz.com/short/e47b3347> (Дата звернення: 16.05.2023).

22. TradingView: платформа і соціальна мережа для трейдерів та інвесторів. URL: <https://ua.tradingview.com/> (Дата звернення: 16.05.2023).
23. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення: 16.05.2023).
24. Погляд керівників бізнесу в Україні 2020. KPMG International. URL: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2020/10/CEO-Outlook_2020_Ukraine.pdf (Дата звернення: 16.05.2023).
25. Витвицька О., Суворова С., Корюгін А. Вплив цифрового маркетингу на розвиток підприємництва в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1518> (Дата звернення: 17.05.2023).
26. Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Аналітичний звіт. Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2022. 77 с.
27. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд: вересень 2022 року. Національний банк України, 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ММ-2022-09.pdf?v=4 (Дата звернення: 18.05.2023).
28. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд: січень 2023 року. Національний банк України, 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ММ_2023-01.pdf (Дата звернення: 19.05.2023).
29. Вплив атак на українську енергосистему на роботу бізнесу. Європейська Бізнес Асоціація, 2023. URL: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/energy1.png> (Дата звернення: 20.05.2023).
30. Огляд інструментів підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні (грудень 2022). Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/4794> (Дата звернення: 21.05.2023).
31. Вплив Covid-19 на бізнес. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. № 32./ [Гавриш О.А., Солнцев С.О., Роїк Т.А., Гавриш Ю.О.] URL:

https://ela.kpi.ua/bitstream/47910/1/Vplyv_COVID-19_na_biznes.pdf

(Дата

звернення: 23.05.2023).

32. Investing.com: фінансова платформа та новинний веб-сайт. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjQwdC3xK__AhVEkMMKHQX2DOMQFnoECAkQAQ&url=https%3A%2F%2Fru.investing.com%2F&usg=AOvVaw0MzJXta4AcDBewX6x5ChpQ (Дата звернення: 24.05.2023).

33. Фролова Т. О. Інвестиційні корпоративні стратегії в умовах глобалізації: монографія. Київ: КНЕУ, 2012. 426 с.

34. Лук'яненко Д.Г., Бурмака О.М., Мозговий О.М. Мотивація топ-менеджменту глобальних корпорацій. *Міжнародна економічна політика*. 2015. №2(23). С. 5-28.

35. Портфельне інвестування : підручник / О. Г. Шевченко, Т. В. Майорова, О. М. Юркевич, С. В. Урванцева [та ін.] ; за наук. ред. О. Г. Шевченко, Т. В. Майорової. — К.: КНЕУ, 2010. — 407, [1] с.

36. Юркевич О.М., Шевченко О.Г. Портфельне інвестування: збірник тренінгових завдань. К.: КНЕУ, 2011. – 78с

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

АКТИВ	Код рядка	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року, (скориговано , примітка 31)	При- мітки
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	103 358	37 507	
первісна вартість	1001	203 665	129 468	
накопичена амортизація та знецінення	1002	(100 307)	(91 961)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	574 895	600 904	
Основні засоби:	1010	282 433	317 020	
первісна вартість	1011	756 124	749 757	
знос та знецінення	1012	(473 691)	(432 737)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	269 457 025	242 695 041	5
інші фінансові інвестиції	1035	-	-	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	1 131 422	1 503 416	6
Відстрочені податкові активи	1045	468 919	221 416	25
Інші необоротні активи	1090	54 116 370	49 719 185	6
у тому числі з податку на прибуток	1090	-	6 106 093	6
Усього за розділом I	1095	326 134 422	295 094 489	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	22 089 849	31 726 765	7
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	60 417 229	25 583 035	8
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	8 083 766	5 154 203	9
з бюджетом	1135	8 953 004	2 722 043	9
у тому числі з податку на прибуток	1136	3 197 925	-	9
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 325 564	2 363 043	9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	11 483 320	27
Гроші та їх еквіваленти	1165	20 561 938	33 985 932	27
Витрати майбутніх періодів	1170	34 696	40 686	
Інші оборотні активи	1190	4 930 381	701 265	9
Усього за розділом II	1195	127 396 427	113 760 292	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	453 530 849	408 854 781	

Рисунок А.1 – Баланс компанії НАК «Нафтогаз України» за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року. [20]